

PEPERUARE 15, 2012

TE PUNANGA TIAKI

AKAKITEANGA I TE PATIREIA O IEHOVA

TUANGA APII

AU ATIKARA APII

APERIRA 2-8

**Aru i te Akaraanga
Ara ua o Iesu**

KAPI 3 • AU IMENE: 108, 74

APERIRA 9-15

'Kia Matutu e Kia Maroiroi'

KAPI 10 • AU IMENE: 101, 92

APERIRA 16-22

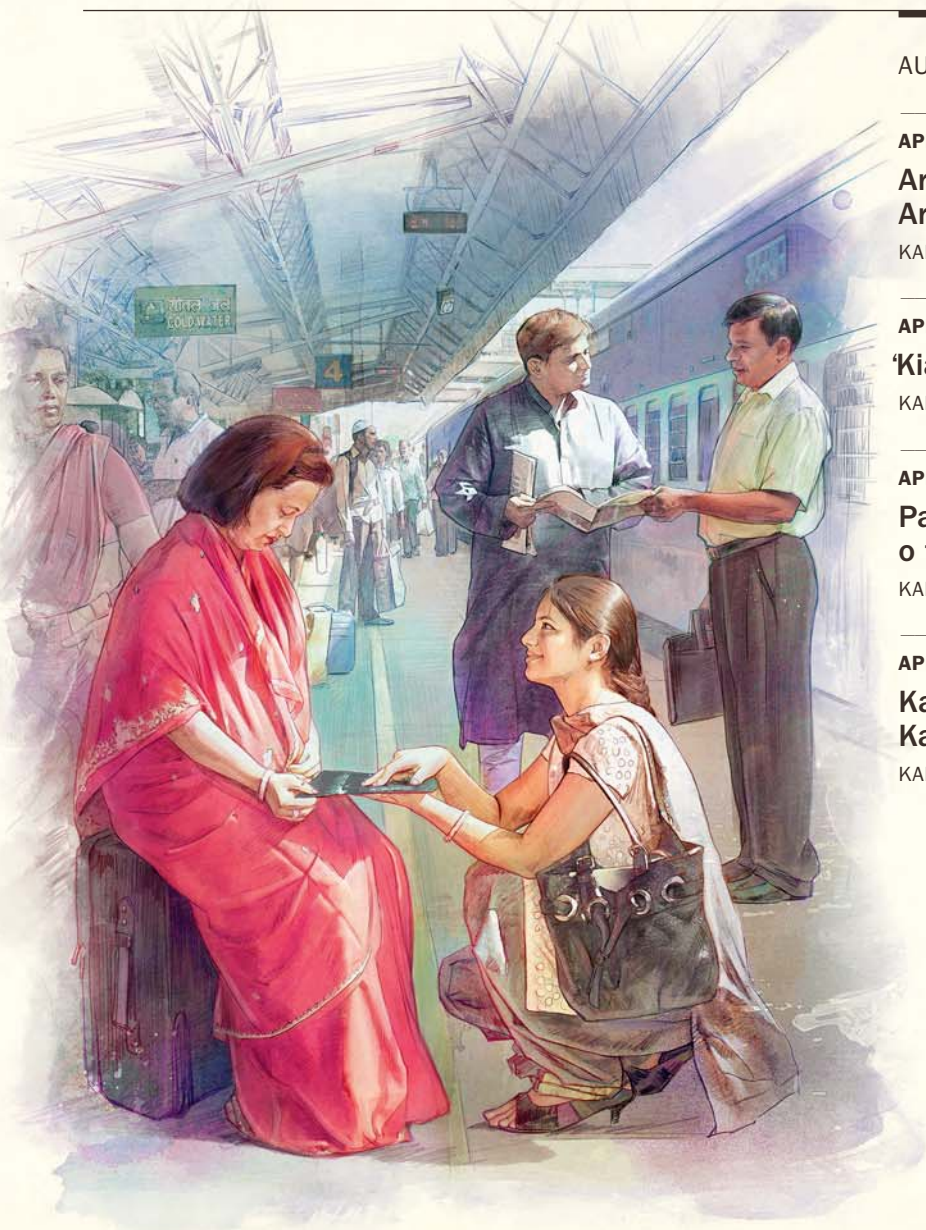
**Paruru i te tu Papu
o te Putuputuanga**

KAPI 18 • AU IMENE: 20, 75

APERIRA 23-29

**Ka Mataora te Pamiri
Kare Tetai i te Kite**

KAPI 26 • AU IMENE: 76, 56

FEBRUARY 15, 2012

Vol. 133, No. 4 Monthly and supplemental quarterly editions. RAROTONGAN (ISSN 1170-3288)

TE AKAKOROANGA O TEIA MAKATINI, *Te Punanga Tiaki*, koia oki kia akangateitei i te Atua ko Iehova, te Tutara Ngateitei Rava i te ao katoa e pini ua ake. Mei te au punanga i te au tuatau taito i te tauturu anga i tetai tangata kia akara i te au mea ka tupu mai i tetai ngai mamao, te akaari maira rai teia makatini kia tatou nei i te aiteanga o te au tupuanga o te ao te piri maira ki te au totou o te Pipiria. Te akapumaana nei te reira i te au tangata ki te tuatua meitaki e kare e roa atu ana ka takore te Patireia o te Atua, e kavamani tika tikai ia i te rangi, i te au kino ravarai e ka akariro i te enua nei ei parataito. Te akamaroiroi nei i te akarongo ki roto ia Iesu Karaiti, koia tei mate kia rauka ia tatou te ora mutu kore e te tutara ra i teiane i ei Ariki no te Patireia o te Atua. Na te Au Kite o Iehova e nenei ua ana i teia makatini mei te mataiti 1879 e kare e piri ana ki roto i te angaanga poritiki. Te aru ra te reira i te mana o te Pipiria ei aratakaki no te reira.

Kare teia makatini e oko. I orongaia mai ei tuanga no tetai angaanga apii Pipiria i te ao katoa, turuia e te tauturu oronga ua. Te au taiku anga Tuatua Tapu no roto mai i te Pipiria i te reo Kuki Airani, urianga 1888. Me kare i akakiteia atu, te ngai i akaariia te NW i muri i tetai taiku anga, te akakite maira e no roto mai i te urianga o teia tuatau o te *New World Translation of the Holy Scriptures* —With References.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) is published semimonthly by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; M. H. Larson, President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 25 Columbia Heights, Brooklyn, NY 11201-2483, and in Australia by Watchtower Bible and Tract Society of Australia, 12-14 Zouch Road, Denham Court, NSW 2565. Periodicals Postage Paid at Brooklyn, NY, and at additional mailing offices.

POSTMASTER: Send address changes to Watchtower, 1000 Red Mills Road, Wallkill, NY 12589-3299. © 2012 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. All rights reserved. Printed in Australia.

AKAKOROANGA O TE AU ATIKARA APII

ATIKARA APII 1 KAPI 3-7

Eaa a Iesu i akamaroiroi ei i tana au pipi kia ara ua? Ka uriuri teia atikara e toru mataara i ara ua ai a Karaiti i tona tuatau i te enua nei, te akara meitaki anga i te au turanga tatakai tai kia aru tatou i tona akaraanga.

ATIKARA APII 2 KAPI 10-14

Eaa tatou ka puapingaia ai me akamanako i te tu maroiroi tei akaariia e te au tavini o Iehova i te tuatau o te Pipiria? Ka akamanakoia teia uianga i roto i teia atikara ei tauturu ia tatou kia maroiroi.

ATIKARA APII 3 KAPI 18-22

E akaari ana tatou pouroa i te tu papu, me kore te tu papu kore. Ka uriuri teia atikara akapeea tatou me tauturu i te akono i te tu meitaki e te papu i roto i te putuputuanga.

ATIKARA APII 4 KAPI 26-30

E maata te au akaaanga ta te au Kerititiano e aro atu ana i te au ra ravarai i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite. Ka uriuri teia atikara akapeea te aronga irinaki te akatupu anga i te au i roto i te pamiri e te au tu te ka tauturu i te au mema pamiri kare i te Kite kia ariki i te akamorianga mou.

I ROTO KATOA I TEIA ITIU

8 KUA AKAKITEKITE MAROIROI RATOU I TE TUATUA A TE ATUA!

15 E TU TE KA POITINI I TO TATOU MANAKO—VAREAE

23 NATANA—TEI TURUTURU TIRATIRATU I TE AKAMORIANGA MA

31 AU APINGA TAKERE

KAPI MUA: I te ngai tiaki rerue i New Delhi, i Initia, tere atu i te 300 rerue e oro ana i te au ra, e e tutu ana te au taeake ki te aronga teretere mei te au tuanga o te enua

INITIA

AU TANGATA
1,224,614,000

AU PAPERITIA
33,182

KAKE TE NUMERO PAPERITIA
5 patene

ARU I TE AKARAANGA ARA UA O IESU

'E ara ua, e e pure.'

—MATA. 26:41.

AKAPEEA KOE ME PAU?

Akapeea ta tatou au pure
te akaari anga e te ara ua
ra tatou?

Na teea au mataara e akaari ei
tatou e te ara ua ra tatou i roto i
ta tatou angaanga orometua?

Eaa ra i puapinga ai kia ara ua
tatou me tupu te turanga ngata,
e akapeea tatou me rave i teia?

PENEI ka ui koe e: 'Ka rauka tikai ainei i te aru i te akaraanga ara ua o Iesu? Kare paa, no te mea e tangata apa kore a Iesu! Pera katoa, kua kite tikai a Iesu i te ka tupu i te au tauatini ua atu mataiti ki mua! Kua anoano tikai ainei aia kia ara ua?' (Mata. 24:37-39; Ebe. 4:15) Ka akara ana tatou i taua nga ui-anga na mua, kia marama tatou i te puapinga e te tu rapurapu no tatou no runga i teia manako.

² Ka rauka ainei i te au tangata apa i te aru i te akaraanga o tetai tangata apa kore? Ae, me apii aia i te akaraanga o tetai puapii meitaki. Ei akatauanga, akamanako ana i tetai tangata te apiipii mua anga aia akapeea me ana. Kare tana takete e puta ana, inara ka apiipii e ka tauta pakari ua rai aia. Kia mako mai aia, ka apii meitaki aia i ta tona puapii e rave ra, e tangata ana kite karape. Ka akara meitaki te tangata apiipii akapeea tona puapii me tu, me taki i tona nga rima, e me mou tona mangamanga rima i te ana. Me apiipii ua rai aia, ka kite aia eaa te eta o te taura me uuti; e ka akamanako aia i te tu o te matangi, e ka tauta ua atu rai aia. Na te aru anga i ta te puapii e rave ra, ka akatano meitaki aia i tana au kakao kia puta a rotopu roa i te takete. Mei te reira katoa, ka tauta ua rai tatou kia mako mai ei au Kerititiano na te aru anga i te au iku-ikuanga a Iesu e te aru anga i tona akaraanga apa kore.

³ Akapeea ra te manako no te tu ara ua? Kua ano-anoia ainei a Iesu kia ara ua? Ae. Ei akatauanga, te po openga o tona oraanga i te enua nei, kua rau-rau atu a Iesu i tana au apotetoro akarongo mou e: 'E ara ua *tatou*.' Kua akakite katoa aia e: 'E ara ua,

---

1, 2. (a) Eaa te au uianga ka uiia mai no runga i te akaraanga ara ua o Iesu? (e) Ka rauka ainei i te au tangata ara i te aru i to Iesu akaraanga apa kore? Akatutu mai.

3. (a) Akapeea a Iesu te akaarianga e ka anoanoia aia kia ara ua? (e) Eaa ta tatou ka akamanako i roto i teia atikara?

e e pure oki kia kore kotou e rokoia e te timataanga.’ (Mata. 26:38, 41) Noatu kua ara ua rai aia, i taua au ora tumate-tenga tikai, kua inangaro a Iesu kia ara ua aia e kia piri waitata atu ki tona Metua i te rangi. Kua kite aia e ka anoanoia tana au pipi kia ara ua—kare no taua tuatau ua, no te tuatau ra ki mua. No reira ka akamanako ana tatou eaa ra a Iesu i inangaro ei ia tatou kia ara ua. E oti, ka akara meitaki tatou e toru mataara kia ara ua tatou mei ia Iesu rai i roto i to tatou oraanga i te au ra ravarai.

TE TUMU I INANGARO EI A IESU KIA ARA UA TATOU

⁴ Inangaro a Iesu ia tatou kia ara ua no ta tatou i kite e kare e kite ana. Ia Iesu ei tangata i te enua nei, kua kite pouroa ainei aia i ta te tuatau ki mua ka oronga mai? Kare, no te mea kua tuatua akaaka aia e: “Kareka te reira rā e te reira ora, kare rava tetai e kite, kare oki te au angela o te rangi [e kare katoa te Tamaiti, NW], ko toku Metua anake ra.” (Mata. 24:36) I taua tuatau ra, kare a Iesu, “te Tamaiti,” i kite tikai e aea te openga o teia ao kino e tae mai ei. Akapeea tatou i teia tuatau? Kua kotingaia ainei to tatou kite no runga i te tuatau ki mua? Ae! Kare tatou i kite tikai e aea a Iehova e tono mai ei i tana Tamaiti kia takore i teia akatereanga kino. Naringa kua kite tatou, ka anoanoia ainei tatou kia ara ua? Mei ta Iesu i akamarama mai, ka tae poitirere mai te openga; no reira ka anoanoia tatou kia ara ua rai. —*E tataua ia Mataio 24:43.*

⁵ E maata te au mea umere ta Iesu i kite no runga i te tuatau ki mua—te au tuatua mou kare rava te maataanga o te tangata i kite. Kare to tatou kite mei to Iesu rai,

4. Eaa ra tatou ka anoano ei kia ara ua?

5, 6. (a) Akapeea to tatou kite no te tuatau ki mua e to te Atua au akakoroanga te tauturu anga ia tatou kia ara ua? (e) No ta tatou i kite no runga ia Satani, eaa ra tatou ka inangaro maata ai kia ara ua?

inara na roto iaia e maata ta tatou i kite no runga i te Patireia o te Atua e ta te reira ka rave i te tuatau ki mua e waitata maira. Me akara tatou i te maataanga o te tangata takapini ia tatou, i te apii, ngai angaanga, me kore i ta tatou ngai tutuanga, kare ainei e kare ratou e kite ana i teia au tuatua mou umere? No reira, tetai tumu teia kia ara ua rai tatou. Mei ia Iesu rai, kia ara ua tatou no te au atianganga kia akakite atu i ta tatou i kite no runga i te Patireia o te Atua. E au atianganga puapinga tikai teia e kare tatou e inangaro i te kaimoumou i te reira. Tei runga ia tatou te oraanga o te au tangata!—1 Timo. 4:16.

⁶ Kua kite a Iesu i tetai apinga ke tei tauturu iaia kia ara ua. Kua kite aia e te tauta ra a Satani i te timata, takino e te takore i tona tu tiratiratu. Te akara ua ra taua enemi taae ra i “tetai tuatau” akaou mai kia timata ia Iesu. (Luka 4:13) Kua matakite ua rai a Iesu. Inangaro aia kia papa aia no tetai ua atu timataanga, patoianga, me kore takinokino anga. Kare ainei e tei roto rai tatou i taua turanga ra? Kua kite tatou e “mei te liona ngunguru ra [a Satani], i te kimi anga i te tangata e pou iaia.” No reira te Tuatua a te Atua i akamaroiroi ei i te au Kerititiano e: ‘E akono meitaki, e e matakite.’ (1 Pete. 5:8) Ka akapeea ra tatou me rave i te reira?

TAUTURU TE PURE KIA ARA UA TATOU

⁷ Te akakite maira te Pipiria i te puapinga tikai o te pure e kia ara ua. (Kolo. 4:2; 1 Pete. 4:7) Muri ua ake tona patianganga i tana au pipi kia ara ua ratou, kua akakite a Iesu e: ‘E ara ua, e e pure oki kia kore kotou e rokoia e te timataanga.’ (Mata. 26:41) Te akakite maira ainei aia e kia pure ua ratou i taua tuatau e tupu ra te manamanata kia ratou? Kare, e kaveinga tana akoanga no tatou kia aru i te au ra ravarai.

7, 8. Eaa te akoanga ta Iesu i oronga no runga i te pure, e eaa te akaraanga tana i akanoo?

⁸ Te akaari maira to Iesu akaraanga i te puapinga o te pure. Penei te maara nei ia koe e kua pure aia ki tona Metua no tetai po katoa. Ka akamanako ana tatou eaa te tupu ra. (*E tatau ia Luka 6:12, 13.*) E tuatau tupuanga rau teia, penei te waitata ra a Iesu ki tona oire tautai ko Kaperenauma. Te popoiri mai anga, kua aere a Iesu ki runga i tetai maunga ka kite uaia atu te Tai o Galilea. Iaia e akara ra i te enua, penei kua kite aia i te au mori ramepa e purapura ua ra i Kaperenauma e te au oire i te pae mai. Te pure anga a Iesu kia Iehova, kua mou ua tona manako ki tana pure. Kua pou rai tetai au ora. Kare aia e akara atu ana i te marama e poepoe atura, te marama e kake akera na roto i te tiao me kore te au manu o te po e kimi kai ra i roto i te vao rakau. Penei te pure ra aia no runga i tana ikianga puapinga ka rave—te ikianga i tana 12 apotetoro. Akamanako ana tatou ia Iesu te pure akatenga anga ki tona Metua no te aratakianga e te pakari, iaia e akakite ra i tona manako e te au manamanata o te au pipi.

⁹ Eaa ta tatou i apii mai mei to Iesu akaraanga? Kia akapou ainei tatou i te au ora me pure? Kare, no te mea kua tuatua takinga meitaki aia no runga i tana au pipi e: “Kua tika oki i te vaerua, te parukaua nei ra te kopapa.” (Mata. 26:41) Noatu rai, e aru tatou ia Iesu. Ei akatauanga, e pure ana ainei tatou ki to tatou Metua i te rangi i mua ake ka rave ei i tetai ikianga te ka akakeu ia tatou, to tatou pamiri, me kore to tatou au taeake irinaki i roto i te putu-putuanga? Te pure ra ainei tatou no runga i to tatou au taeake e te au tuaine i roto i te tuatua mou? Te pure ra ainei tatou mei roto mai i to tatou ngakau e kare e ripiti ua? Akara katoa ana e kua akaperepere a Iesu i te pure koia anake ua e tona Metua. I roto i teia ao manamanata, e mama ua i te taii i roto i te oraanga rapurapu e ka

9. Eaa ta tatou i apii mai mei to Iesu akaraanga no te pure anga i tetai po katoa?

ngaropoina ia tatou te au mea puapinga tikai. Me maata to tatou taime no te pure ma te ngakau katoa ko tatou anake ua, ka ara ua tatou i te pae vaerua. (Mata. 6:6, 7) Ka piri waitata atu tatou kia Iehova, te rave anga i te au mea pouroa i te akaketaketa i to tatou pirianga kiaia e te kopae anga i tetai ua atu mea te ka akaparuparu i te reira.—Sala. 25:14.

TAUTURU TE TUTU ANGA KIA ARA UA TATOU

¹⁰ Kua ara ua a Iesu i roto i te angaanga ta Iehova i tuku mai kiaia kia rave. Penei e au angaanga tetai ka aere ke te manako o te tangata angaanga e kare e kino e tupu mai kiaia. Inara, maata te au angaanga ka anoania te tangata angaanga kia akamanako ua i tana e rave ra. Mei te reira rai te angaanga orometua Kerititiano. E akara ua ana a Iesu i te au atianga i roto i tana angaanga kia rauka iaia i te akakitekite i te tuatua meitaki. Ei akaraanga, te tae anga aia e tana au pipi ki te oire o Sikara muri ake te aere anga roa i te popongi, kua aere atu te au pipi i te oko mai i tetai kai. Kua noo waitata ua a Iesu i te ruavai o te oire i te akangaroi, inara kua akara ua rai aia i tetai atianga kia akakite i te tuatua mou. Kua aere mai tetai vaine Samaria i te tiki vai. Ka rauka ua ia Iesu i te moe e te maani i tetai kotoeanga kia kore aia e pukapuka atu kiaia. Inara, kua pukapuka raua, e kua riro te reira ei akakitekite anga ririnui tei akakeu i te maataanga o te tangata i taua oire ra. (Ioa. 4:4-26, 39-42) Ka rauka ainei ia tatou i te aru i to Iesu akaraanga kia ara ua, na te akara anga i te au atianga kia akakite i te tuatua meitaki ki te tangata ta tatou ka aravei i te au ra ravarai?

¹¹ Tetai taime e tamanamanata ana tetai

10. Eaa te akaraanga tei akaari mai kia tatou e kua akara a Iesu i te au atianga kia tutu aere ki tetai ke?

11, 12. (a) Akapeea a Iesu te tuatua anga ki te aronga tei tamanamanata mai iaia mei tana angaanga? (e) Eaa te manako tau ta Iesu i akaari no tana angaanga?

Kua tuatua a Iesu ki te vaine i ko i te ruavai. Eaa te au atiangā e akanoo ana koe kia tutu aere i te au ra ravarai?

au tangata ia Iesu mei tana angaanga. I Kaperenauma, kua akakeuia te urupu tangata e ta Iesu au temeio, i inangaro ei ratou iaia kia noo mai kia ratou. Te marama uaia ra te reira. Inara, ka anoanoia a Iesu kia tutu aere ki “te au mamoe i ngaro i te ngutuare o Iseraela,” kare ki te aronga ua i roto i taua oire ra. (Mata. 15:24) No reira kua akakite aia ki taua aronga ra e: “E tutu aere rai au i te evangelia o te basileia o te Atua i te au oire ke atu e tika’i; i tonokia mai ei oki au.” (Luka 4:40-44) Taka ua ra e ko te mea puapinga roa atu kia Iesu ko tana angaanga orometua. Kare aia e akatika ana i tetai mea kia tamanamanata mai iaia.

¹² Kua akapou ua ainei a Iesu i tona taime ki tana angaanga? Kua pou ua ainei tona taime ki tana angaanga orometua e kare aia e akamanako ana i te au anoano tau o te au pamiri? Kare, kua akaari a Iesu i te akaraanga apa kore no te manako tau. E oraanga mataora tona, e e reka ana aia i te kapiti mataora ki tona au oa. E akaperepere ana aia i te au pamiri, te marama anga i to ratou au anoano e te au manamanata, e kua akaari aia i tona inangaro

no te tamariki.—*E tatau ia Mareko 10: 13-16.*

¹³ Ia tatou e aru ra i te akaraanga ara ua o Iesu, akapeea tatou me akaari i taua manako tau ra? Kare tatou e tuku i teia ao kia tamanamanata mai ia tatou mei ta tatou angaanga. Penei ka maro mai te au oa e te kopu tangata ia tatou kia akamarie mai i ta tatou angaanga orometua me kore kia rave i te au mea noa ua o te oraanga mei ta ratou e manako ra. Inara, me aru tatou ia Iesu, ka puapinga katoa ta tatou angaanga orometua kia tatou mei te kai rai. (Ioa. 4:34) Ka akamaroiroi ta tatou angaanga ia tatou i te pae vaerua e ka akamerengo katoa ia tatou. Inara, kare tatou e inangaro kia riro mai ei aronga maro e te tika ua ra ta tatou. Mei ia Iesu rai, inangaro tatou kia mataora ei au tavini manako tau no “te Atua mataora.”—1 Timo. 1:11, NW.

TAUTURU TE AU TUATAU NGATA KIA ARA UA TATOU

¹⁴ Iaia e na roto ra i te au turanga ngata, kua oronga a Iesu i tetai au akoanga puapinga kia ara ua. (*E tatau ia Mareko 14:37.*) Me na roto tatou i te au turanga ngata, ka anoano tatou kia aru i tona akaraanga. Me tupu te turanga ngata, e ngaropoina ana te maataanga i tetai mea puapinga mou tikai tei taikuia mai i roto i te puka o Maseli e rua taime e: ‘E ana atu rai te tangata i te arataa e, e mea tika i tona ra manako; ko te openga ra o taua arataa ra, ko te mate ia.’ (Mase. 14:12; 16:25) Me irinaki tatou i to tatou uorai manako, te tuatau tikai e na roto ra tatou i te au manamanata kino, ka takino tatou ia tatou uorai e te aronga ta tatou e akaperepere ra.

^{13.} Akapeea tatou me aru i te akaraanga ara ua e te manako tau o Iesu i roto i ta tatou angaanga tutu anga i te Patireia?

^{14.} Eaa ta tatou ka kopae i te au tuatau ngata, e no teaa ra?

¹⁵ Ei akaraanga, penei ka ngata tikai i te upoko o te pamiri i te oronga i te au mea materia no “tona uorai.” (1 Timo. 5:8) Penei ka timataia aia kia ariki i tetai angaanga moni e kare aia e tae putuputu ki te au uipaanga Kerititiano, arataki i te akamorianga a te pamiri, me kore kia kapiti atu ki te angaanga orometua. Me ka irinaki ua aia ki tona uorai manako, penei ka manako aia e te meitaki ua ra te reira e te tika katoa. Inara, ka kore tona pirianga kia Iehova. E mea meitaki i te aru i te akoanga a Maseli 3:5, 6! Kua na ko a Solomona e: “E irinaki kia Iehova ma to ngakau katoa ra; auraka ra e irinaki ki toou uorai kite. Auraka e akangaropoina iaia i toou katoa ra au aerenga; e nana e akakite kia koe i toou ra au arataa.”

¹⁶ Te na roto anga a Iesu i te timataanga, kare rava aia i irinaki ana ki tona uorai kite. Akamanako ana i te reira! Kare rava te tangata pakari roa atu i ora ana i te enua nei i irinaki ana ki tona uorai tu pakari. Ei akatauanga, te timataanga a Satani iaia, kua pau putuputu atu a Iesu e: “Kua tataia.” (Mata. 4:4, 7, 10) Kua irinaki aia i te pakari o tona Metua i te patoi i te timataanga na te akaarianga i te tu akaaka ta Satani e rikarika ra e e ngere ra. Te akapera ra ainei tatou? Te upoko o te pamiri e aru ra i te tu ara ua o Iesu, ka tuku aia i te Tuatua a te Atua kia arataki iaia i te au tuatau ngata. Te akapera nei te tauatini ua atu au upoko o te pamiri tei takapini i teiane ai. Ngaueue kore tikai ratou i te tuku i te Patireia o te Atua e te akamorianga ma ei mea mua i roto i to ratou oraanga i mua ake i te au anoano o te pae materia. Na roto i teia mataara i rauka ai ia ratou i te akono meitaki i to

15. Eaa te timataanga ta tetai upoko o te pamiri e na roto ana i te au tuatau ngata i te pae moni?

16. (a) Eaa te akaraanga ta Iesu i apii mai no te irinakianga i te pakari o Iehova? (e) Akapeea tetai au upoko o te pamiri te aru anga i to Iesu akaraanga no te irinakianga kia Iehova i te au tuatau ngata?

Me akono koe i toou pamiri i te pae vaerua, te akaari ra koe e te ara ua ra koe

ratou pamiri. Mei tana i taputou mai i roto i tana Tuatua, kua akameitaki a Iehova i ta ratou tautaanga i te akono i te au anoano pae materia a to ratou pamiri.—Mata. 6:33.

¹⁷ Kare ekoko e ko Iesu te akaraanga meitaki tikai no te ara ua anga. E puapinga tona akaraanga e te akaora anga i te tangata. Akamaara e te inangaro ra a Satani ia koe kia varea e te moe i te pae vaerua—e turanga paruparu no te akarongo, akamorianga, e te tu tiratiratu. (1 Tesa. 5:6) Auraka e akatika iaia kia autu! E ara ua mei ia Iesu rai—na roto i taau au pure, angaanga orometua, e me akono i te au turanga ngata. Na te rave anga i teia, ka mataora e ka merengo toou oraanga i teia tuatau te vaitata anga mai te opega o teia akatereanga kino. Me ara ua koe, e akapapu anga te reira e me tae mai a Iesu i te takore atu i teia ao kino, ka kite aia ia koe e ara ua ra e te rave ra i te anoano o tona Metua. Ka mataora a Iehova i te akameitaki ia koe no toou tu akarongo mou!—Apo. 16:15.

17. Eaa te akakeu ra ia koe kia aru i to Iesu tu ara ua?

Kua Akakitekite Maroiroi Ratou i te Tuatua a te Atua!

Kia maroiroi e kia matakore me patoiaa mai. Te akaari ra te au Kerititiano mou i teia nga tu mei tei akaariia mai i roto i te nga puka *"Bearing Thorough Witness" About God's Kingdom* e te *Jehovah's Witnesses—Proclaimers of God's Kingdom*. Mei to tatou au taeake irinaki rai i te anere mataiti mua, e pure ana tatou kia Iehova no tona vaerua e te tauturu kia akakite i tana tuatua ma te matakore.—Anga. 4:23-31.

No runga i ta tatou angaanga tutuanga i te tuatau o te tamakianga mua o te ao, kua tata tetai taeake e: "Kua tua maroiroi te au tavini o te Atua i te itu o te voriumu *Studies in the Scriptures*, tei tapaia e *The Finished Mystery*. E maata atu te reira tei tuaia i tetai ua atu puka. Kua tukunaia mai te *Kingdom News* Nu. 1 i te mataiti 1918. Aru mai ko te *Kingdom News* Nu. 2, te akamarama mai anga i te tumu i arai ei te aronga mana taonga i te puka *The Finished Mystery*. Aru mai i teia ko te *Kingdom News* Nu. 3. Na te pupu akono meitaki tei akatainuia i tua aere i teia au puka. Kua umuumuia te akarongo e te maroiroi kia tua aere i te *Kingdom News*."

I teia tuatau, e tereniia ana te au papuritia ou o te Patireia i roto i te angaanga orometua, tei kare i raveia ana i mua ana. Te akamanako anga i tei tupu kiaia i roto i te angaanga orometua i te mataiti 1922, kua tata tetai taeake Porani no Marike e: "Noatu kare au i kite e ka akapeea me oronga i te au puka, e te tuatua meitaki i te reo Papaa, kua tu au ko au anake ua i mua i te opati o tetai taote e kua topapa atu. Kua vai mai te neti i te pa. Kare e ngaropoina iaku i tei tupu, no toku rekareka e te matakutaku. Iaku e eeu ra i taku kiri puka, kua pururu mai te au puka ki mua tikai i te neti. Kare i maara iaku i taku i tuatua, inara kua rauka iaku i te oronga atu i tetai puka kiaia. I te tuatau ka akaruke ei au, kua rauka iaku te tu maroiroi e kua akameitaki mai a Iehova iaku. Maata taku au puka rikiriki i oronga i taua ra i te ngai pitiniti."

"Mei te mataiti 1933, e maata te au taeake tei tanganga i te au motoka akatangi ei akatotoa i te karere o te Patireia," i akakite ei tetai tuaine. Tetai atianga, te tutu aere ra ratou ko tetai nga tokorua Kite i tetai ngai teitei i California, i U.S.A. "Kua akaoro te taeake i te motoka akatangi karere ki runga i te ngai teitei, e kua noo mai maua ko te tuaine ki te oire," i maara mai ei iaia. "Te akatangi anga te taeake i te karere tei rekotiia, mei te mea rai e te tangi maira mei runga i te rangi. Kua kimi aere te au tangata o te oire i te taeake, inara kare ratou i kite ana iaia. Te akamutu anga te tangi anga o te rekoti, kua atoro e kua tuatua atu matou ki te au tangata. E rua nga motoka akatangi karere taku i angaanga kapiti ana, inara te akapapu atu nei au e kare te maataanga o te tangata e inangaro ana i te akarongo mai ki te karere. Kare ra a ratou ikianga ke atu, mari ra kia akarongo mai ki te au akoanga no ko mai i te au motoka akatangi karere

e tangi maira ki roto i to ratou are. Kua kite matou e na Iehova e akatupu ana i teia ravenga tau kia tangangaanga i te tuatau tau. Kua anoanoia te tu maroiroi no teia ravenga, inara e akatupu ua ana te reira i tana akakoroanga, e kua akangateiteia to Iehova ingoa.”

Mei te au mataiti 1930 e te akamataanga o te au mataiti 1940, kua taangaanga te au ponikarapu e te au akoanga Pipiria tei rekotiia, i roto i ta tatou anganga orometua. Kua maara i tetai vaine Kerititiano e: “Te aere ra tetai tuaine mapu e tana ponikarapu mei tetai ngutupa ki tetai. I muri mai te akamataanga aia i te akatangi i te rekoti i ko i tetai ngutupa, kua riri tikai te pu ngutuare e kua tue atu i te ponikarapu mei runga mai i te porotito. Kare roa tetai rekoti i ati ana. E toru tangata e kaikai ra i te tuaero i roto i tetai toroka tei kite mai i tei tupu, e kua pati atu i te tuaine kia akatangi mai i tana rekoti, e kua ariki ratou i tana au puka. Kua paunaia tona taime.” Kua anoanoia te tu maroiroi kia akakoromaki i taua au turanga ngata ra.

Kua akakite katoa te tuaine e: “Maara nei iaku te akamataanga matou i te oronga i te au makatini i te pae mataara i te mataiti 1940. I mua atu ana, e raveia ana te mati anga no te akakitekite aere. Na te aere anga na muri i tetai e tetai i te pae mataara, ka apai aere te au taeake e te au tuaine i te au tataanga te karanga ra e ‘E Puereere te Akonoanga e te Pikikaa’ e ‘E Tavini i te Atua e ia Karaiti te Ariki.’ E i taua taime rai, kua orongaia te au aenga pepa ki te au tangata. Kua umuumuia te tu maroiroi kia piri atu ki teia au tu angaanga, inara kua riro te reira ei akamaaraanga ki te au tangata i te ingoa o Iehova e tona iti tangata.”

Umuumua te maroiroi kia rave i te angaanga tutuanga i te Patireia

“Ngata tikai i te oronga i te au makatini i te pae mataara i roto i te au oire rikiriki,” i na tetai tuaine ei. “Ko te tuatau teia te pakari ra te patoianga i te Au Kite. . . . Kua umuumuia te tu maroiroi kia tu ua i te pae mataara e kia mou i te au makatini e kia kapiki aere i te au tuatua i tataia. Noatu rai, kua angaanga ua rai matou i te au Maanakai. Tetai taime ka akari mai te au tangata i te tu oaoa. E tetai taime e koropiniia ana matou e tetai au urupu tangata riri, e i tetai au atianga ka akaruke viviki matou kia kore e takinoia e te urupu tangata.”

Noatu te takinokino anga tei tupu i te tuatau o te Tamaki II o te Ao, kua rave maroiroi ua rai te Au Kite o Iehova i ta ratou angaanga orometua. Te raveia anga te kamupeini e 43 ra mei ia Titema ra 1, 1940, kia Tianuare ra 12, 1941, mei tetai 50,000 papuritia i Marike tei tua aere mei tetai varu mirioni puka rikiriki.

Te maara nei i te maataanga o te aronga pakari-kari i roto i to te Atua akaerenga i te au akaaoanga o mua ana tei umuumuia te tu maroiroi. Kua maara i tetai pae e no tetai au mataiti, kua akaaria mai to ratou tu maroiroi na te ripiti ua anga i te tuatua, E tutu maroiroi ua atu rai e tae ua atu ki te openga! Kare tatou i kite eaa te tu o ta tatou karere ta te Atua ka oronga mai ka akatupu i mua ake ka ope ei teia akatereanga kino. Inara, ma te tauturu a te Atua, ka akakite maroiroi ua rai tatou i te tuatua a Iehova ma te akarongo.

*“Kia matutu ra koe,
e kia maata rava
te maroiroi, . . . tei vai-
tata katoao oki to Atua
ko Iehova ia koe.”*

—IOSU. 1:7-9.

AKAPEEA KOE ME PAU?

Na roto i teea au mataara i aka-
ari ei a Enoka e Noa i te tu
maroiroi?

Akapeea tetai au vaine i te tua-
tau taito te akaari anga i te
akarongo e te tu maroiroi?

Eaa te au akaraanga no te tu ma-
roiroi o te au mapu taau i mareka
mai?

‘KIA MATUTU E KIA MAROIROI’

TUKE te tu maroiroi ki te tu matakū, e te emiemi.
Penei te manako ra tatou i tetai tangata maroiroi
ei tangata matutu, tumu toa, e te matakū kore.
Tetai taimē, ka anoanoia te tu maroiroi kia aruaru i te
arataa tuatua tika i te au ra ravarai.

² Tetai au tangata tei taikua i roto i te Pipiria e
aronga matakū kore ratou tei na roto i te au turanga
ngata. Kua akaari tetai pae i te tu maroiroi i roto i te
au turanga tei tupu ana ki te au tavini o Iehova. Eaa ta
tatou ka kite mai mei te au akaraanga Pipiria no te tu
maroiroi? Akapeea tatou e maroiroi ei?

AU KITE MAROIROI I ROTO I TE AO AKONO KORE I TE ATUA

³ Kua umuūmia te tu maroiroi ei kite no Iehova i
roto i te aronga kino i te enua nei i mua ake i te Vaipuke
i to Noa tuataū. Inara, kua oronga matakū kore a Enoka,
“te tokoitu mei ia Adamu maira,” i teia karere totou e: “I
na, te aere maira te Atū [Iehova] ma te ngauru katoa o
te tausani o tana aronga tapu ra, E akautunga mai i te
tangata katoa, e e akakite oki i te au akono kore i te
Atua katoa i roto ia ratou i ta ratou au tuatua akono
kore i te Atua katoa i raveia e ratou ra, e te au tuatua
māro katoa a te aronga ara akono kore i te Atua i ka-
ranga iaia ra.” (Iuda 14, 15) Kua irinaki tikai a Enoka e
ka tupu teia au mea. E kua tamateia te au tangata kino i
roto i te vaipuke!

⁴ Kua tupu te Vaipuke i te mataiti 2370 M.T.N., mei
tetai 650 mataiti i muri ake i ta Enoka angaanga or-
metua totouia. I taua tuataū ra, kua anauia mai a Noa,
kua utuutu aia i tetai pamiri, e kua maani aia e tana
tamariki tamaroa i te araka. Kua mama mai te au angera

1, 2. (a) Eaa te anoanoia ra i tetai taimē kia aruaru i te arataa
tuatua tika i te au ra ravarai? (e) Eaa ta tatou ka akara meitaki?

3. Eaa ta Enoka i totou no runga i te aronga akono kore i te Atua?

4. Eaa te au mea e tupu ra e ‘aere ra a Noa raua ko te Atua’?

kino na roto i te kopapa tangata, e kua piri atu ki te au vaine manea, e kua anau mai i te au toa uritumu. Pera katoa, kua maata atu te kino o te tangata, e kua ki te enua i te takinga kino. (Gene. 6:1-5, 9, 11) Noatu taua au turanga ra, “kua aare a Noa raua ko te Atua” e kua tutu aere ma te matakū kore ei ‘tangata ako i te tuatua tika.’ (*E tataua ia 2 Petero 2:4, 5.*) Ka anoano tatou i taua tu maroiroi ra i teia tuatau openga.

KUA AKAARI RATOU I TE AKARONGO E TE MAROIROI

⁵ E akaraanga meitaki to Mose no te akarongo e te maroiroi. (Ebe. 11:24-27) Mei te mataiti 1513-1473 M.T.N., kua tuku te Atua iaia kia arataki i te ngati Iseraela mei roto mai ia Aiphiti ki roto i te metepara. Kua manako a Mose e kare aia e tau no teia apainga, kua ariki ra aia i te reira. (Exo. 6:12) Kua aere ua rai raua ko tona tuakana ko Aarona ki mua i te tangata kino ko Pharao o Aiphiti, e kua akakite matakū kore i te au Mate Ngauru ta Iehova i taakama i te au

5. Akapeea a Mose te akaari anga i te akarongo e te maroiroi?

Kua tutu aere a Enoka ma te maroiroi i roto i teiane i ao akono kore i te Atua

atua o Aiphiti e tei akaora mai i Tona iti tangata. (Exo., pene 7-12) Kua akaari a Mose i te akarongo e te maroiroi no te mea te turuturu ngaueue kore ra te Atua iaia, mei ia tatou rai.—Deu. 33:27.

⁶ Ka anoano tatou i te maroiroi mei ia Mose rai, no te mea te karanga ra a Iesu e: ‘Noku nei e taki naia’i kotou ki mua i te aroaro o te au tutara, e te ui ariki, ei kite no ratou, e no te au etene. Kia tuku ra ratou ia kotou, auraka e taitaia i te tu o ta kotou ka karanga atu; e akakiteia mai kotou i te tuatua i reira ra. Kare oki ko kotou tei karanga atu, ko te vaerua ra o to kotou Metua tei tuatua i roto ia kotou na.’ (Mata. 10:18-20) Me ka uiuia mai tatou e te au mana taoonga, ka tauturu mai te vaerua o Iehova ia tatou kia akaari i te tu ngateitei ma te akarongo e te maroiroi.—*E tataua ia Luka 12:11, 12.*

⁷ Kua akaketaketaia te akarongo e te maroiroi o Iosua, tei mono ia Mose, na te apii putuputu anga i te Ture a te Atua. I te mataiti 1473 M.T.N., kua vaitata te ngati Iseraela i te tomo ki roto i te Enuu Taputou. Kua akakite te Atua e: “Kia matutu ra koe, e kia maata rava te maroiroi.” Na te akarongo anga ki te Ture, ka rave a Iosua i te ikianga pakari e ka manuia aia. Kua akakiteia kiaia e: “Auraka e matakū, auraka oki e ngaranga, tei vaitata katoao oki to Atua ko Iehova ia koe i to au aerenga katoa ra.” (Iosu. 1:7-9) Papu tikai kua akaketaketa taua au tuatua ra ia Iosua! E kua vaitata te Atua kiaia no te mea kua autuia te Enuu Taputou i roto i te ono mataiti—i te mataiti 1467 M.T.N.

AU VAINA MAROIROI NGAUEUE KORE

⁸ I te au anere mataiti, manganui te au vaine maroiroi tei ngaueue kore i te akamori ia Iehova. Ei akatauanga, kua irinaki te

6. Me uiuia mai tatou e te au mana taoonga, akapeea tatou me tuatua kia ratou ma te maroiroi?

7. Eaa ra a Iosua i maroiroi ei, e i manuia ai?

8. Eaa te akaraanga o te akarongo e te maroiroi ta tatou i kite mai mei ia Rahaba?

E tu maroiroi e te matutu to Iaela

vaine akaturi ko Rahaba o Ieriko i te Atua, na te uuna maroiroi anga i te nga tutaka ta Iosua i tono atu, e te arataki ke anga i te au tavini o te ariki o taua oire ra. Kua akaraia mai aia e tona pamiri te autu anga te ngati Iseraela ia Ieriko. Kua akaruke a Rahaba i tona oraanga tau kore, kua akamori akarongo mou ia Iehova, e kua riro mai ei tupuna vaine no te Mesia. (Iosu. 2:1-6; 6: 22, 23; Mata. 1:1, 5) Kua akameitakiia aia no tona akarongo e te maroiroi!

⁹ Muri ake i to Iosua mate anga mei te mataiti 1450 M.T.N., na te au akava e tuku ana i te tika i Iseraela. E 20 mataiti te takinokino anga te ariki o Kanaana ko Iabina i te ngati Iseraela, i tuku ei te Atua i te peroveta vaine ko Debora kia akakite ki te Akava ko Baraka kia tamaki atu i te ariki. Kua akaputupu mai a Baraka e 10,000 tangata ki te Maunga Tabora e kua tamaki atu

9. Akapeea a Debora, Baraka, e Iaela te akaari anga i te tu maroiroi?

i te rangatira vaeau o Iabina ko Sisera, i roto i te o i te kauvai o Kisona ma tona nuku vaeau e to ratou 900 kariota tamaki. Te mati anga te ngati Iseraela ki roto i te o, kua tuku mai te Atua i te vaipuke e kua ki te ngai tamakianga i te vari e kua piritia te au kariota o te ngati Kanaana. Kua autu te au tangata o Baraka i te tamaki, e kua “pou rava akera taua nuku o Sisera ra i te mata koke.” Kua oro atu a Sisera ki roto i te puakapa o Iaela, e ia Sisera e moe ra kua tamate a Iaela iaia. Kia tau ki te au tuatua totou a Debora kia Baraka, kua “akangateiteia” te vaine ko Iaela no tana i rave. No te mea kua akaari a Debora, Baraka, e Iaela i te tu maroiroi, kua “noo iora [a Iseraela] ma te au e a akera ngauru anga o te mataiti.” (Aka. 4: 1-9, 14-22; 5:20, 21, 31) Manganui te au tane e te au vaine tei akaari i taua tu akarongo e te maroiroi.

KA AKAKEU TA TATOU TUATUA I TE TU MAROIROI

¹⁰ Ka akakeu ta tatou au tuatua i te tu maroiroi o te au taeake akamori o Iehova. I te 11 anere mataiti M.T.N., kua akakite te Ariki ko Davida ki tana tamaiti ko Solomona e: “E akamaroiroi, kia kaumaiti, e e rave: auraka e matakau, auraka e tumate-tenga: ka riro oki te Atua ra ko Iehova, te Atua noku ra, ei vaitatao ia koe; kare aia e aere ke, kare e akaruke ia koe, e kia oti rava atu te au angaanga katoa no te au peu no te are o Iehova.” (1 Para. 28:20) Kua akaari a Solomona i te tu maroiroi e kua patu i te iero mekameka no Iehova i Ierusalem.

¹¹ I te ngauru anere mataiti M.T.N., kua riro te tuatua akamaroiroi a tetai tamaine ngati Iseraela ei akameitakianga ki tetai tangata repera. Kua opuia aia e tetai pupu vaeau e kua riro mai ei tavini na Naamana te tangata repera, e rangatira no te nuku o

10. Eaa tatou i kite ei e ka akakeu ta tatou au tuatua i te tu maroiroi?

11. Akapeea te au tuatua akamaroiroi a tetai tamaine ngati Iseraela te tauturu anga i tetai tangata?

Arama. Te akarongo anga no runga i te au temeio ta Iehova i rave na roto ia Elisaia, kua akakite aia ki te vaine a Naamana e me aere tana tane ki Iseraela, ka akaora mai te peroveta a te Atua iaia. Kua aere a Naamana ki Iseraela, kua akaora temeioia mai, e kua riro mai ei tangata akamori no Iehova. (2 Ari. 5:1-3, 10-17) Me e mapu koe e te inangaro ra i te Atua mei taua tamaine rai, ka oronga mai te Atua i te maroiroi kia koe kia tuatua ki te au puapui, au oa apui, e tetai ke.

¹² Ka riro te au tuatua iki meitakiia i te tuatau ngata ei akakeu i te tu maroiroi. To Asura tamaki anga ia Ierusalemia i te varu anere mataiti M.T.N., kua akakite te Ariki ko Hezekia ki tona iti tangata e: “E akamaroiroi, e kia kaumaiti, auraka e matakau, auraka e tumatetenga i te ariki o Asura, e taua aronga maata katoa e aru iaia ra; tei ia tatou te maata e iti ua tei iaia. E rima tangata tei iaia; ia tatou nei ra, ko to tatou Atua ia ko Iehova, ei tupae ia tatou, e ei karo i ta tatou tamaki.” Akapeea taua au tuatua te akakeu anga i te iti tangata o Iuda? Kua “irinaki marie akera te au tangata i te au tuatua a te ariki o Iuda ra a Hezekia”! (2 Para. 32:7, 8) Ka akaketaketa taua au tuatua i to tatou maroiroi e to tetai au Kerititiano me takino-kinoia mai tatou.

¹³ Tetai taime ka akaarii mai te tu maroiroi na roto i ta tatou ka rave. I te ngauru anere mataiti M.T.N., kua uuna matakau kore a Obadia, e tavini no te Ariki ko Ahaba, i tetai anere peroveta a Iehova “taki rima ngauru i roto i te ana okotai” kia kore e tamateia e te ariki vaine kino ko Iezabela. (1 Ari. 18:4) Mei ia Obadia rai tei matakau i te Atua, maata te au tavini tiratiratu o Iehova i teia tuatau tei paruru matakau kore i to ratou au taeake irinaki, kare ratou i akakite ana i tetai au mea no runga i to ratou au taeake.

12. Akapeea te au tuatua a te Ariki ko Hezekia te akakeu anga i tona iti tangata?

13. Eaa te akaraanga maroiroi o Obadia te tavini no te Ariki ko Ahaba?

ESETERA—ARIKI VAINI MAROIROI

¹⁴ I te rima anere mataiti M.T.N., kua akaari te Ariki Vaine ko Esetera i te akarongo tikai e te maroiroi, te parani anga te tangata kino ko Hamana i te tamate i te iti tangata ngati Iuda i roto i te Patireia o Peresia. No reira ratou i aue ei e i akakore ei i ta ratou kai, e kare ekoko kua pure ratou ma te ngakau katoa! (Esete. 4:1-3) Kua manamanata tikai te Ariki Vaine ko Esetera. Kua tuku atu tona katini ko Moredekai i tetai kopi o te ture te akatika ra i te tamate anga, e kua akakite kiaia kia aere ki mua i te ariki e kia pati akatenga kia akaora mai aia i tona au taeake ngati Iuda. Inara, tetai ua atu tangata ka aere ki mua i te ariki e kare aia i patia ana, ka tamateia aia.—Esete. 4:4-11.

¹⁵ Kua akakite a Moredekai kia Esetera e: ‘Me ka muteki ua rai koe, ka tupu mai te tauturu na tetai ngai ke mai. Koai tei kite e ko te mea teia i rauka ai ia koe te au i teia-nei tuatau?’ Kua pati a Esetera ia Moredekai kia akaputuputu mai i te ngati Iuda ki Susana e kia akakore ratou i ta ratou kai nona. Kua akakite a Esetera e: ‘Ka akakore katoa au i te kai, ka aere rai au ki roto i te ariki, e kia mate au, mate ua atu au.’ (Esete. 4:12-17) Kua akaari a Esetera i te tu maroiroi, e te akaari maira te puka tei tapaia tona ingoa e kua akaora mai te Atua i tona iti tangata. Teia tuatau, te akaari ra te au Kerititiano akatainua e te mamoe ke atu i taua tu maroiroi noatu te turanga ngata. E tauturu ua ana a Iehova “te akarongo i te pure” ia ratou.—*E tataua ia Sallamo 65:2; 118:6.*

“E AKAMAROIROI”

¹⁶ Tetai atianga i te anere mataiti mua T.N., kua kitea mai a Iesu e 12 ona mataiti i

14, 15. Akapeea te Ariki Vaine ko Esetera te akaari anga i te akarongo e te tu maroiroi, e eaa tei tupu mai?

16. Eaa te akaraanga ta Iesu i akanoo no te au mapu?

roto i te iero, “te noo ra i rotopu i te au orometua, te akarongo atura e te ui atura kia ratou.” E kua “umere anake iora te aronga katoa i akarongo iaia ra i tona kite e tana tuatua.” (Luka 2:41-50) Noatu e tamariki ua aia, e akarongo to Iesu e te maroiroi tei anoanoia kia uiui atu i te au orometua pararikari i ko i te iero. Me akamanako te au mapu i roto i te putuputuanga Kerititiano i to Iesu akaraanga, ka tauturuia ratou kia taangaanga i te au atianga ravarai ‘kia tika ua rai ia ratou kia akakite atu ki te tangata katoa e ui mai i to ratou manakonakoanga.’—1 Pete. 3:15.

¹⁷ Kua raurau a Iesu i tetai ke kia “akamaroiroi.” (Mata. 9:2, 22) Kua akakite aia ki tana au pipi e: “I na, te vaitata mai nei te ora, e teiane rai oki, e pueurikiriki ke atu ei kotou, ko te tangata ko tona uo-rai kainga, akaruke maira iaku ko au anake ua: kare ra ko au anake ua, te vaitata katoa ra oki te Metua iaku. I akakite atura au kia kotou i teiane au tuatua, kia rauka to kotou au iaku nei. E tumatetenga to kotou i teiane ao: ka akamaroiroi ra, kua riro te re o teiane ao iaku.” (Ioa. 16:32, 33) Mei te au pipi mua a Iesu, te riri nei teiane ao ia tatou, inara auraka tatou e aite ki to teiane ao. Ka rauka ia tatou te tu maroiroi kia akatakake mai mei teiane ao me akamanako tatou i te akaraanga o te Tamaiti a te Atua. Kua autu aia ki rungao i teiane ao, e ka rauka rai ia tatou.—Ioa. 17:16; Iako. 1:27.

¹⁸ E maata te au timataanga ta Paulo i akakoromaki. I tetai atianga, naringa kare te au vaeau Roma i akaora iaia kua taia-ia aia e te ngati Iuda i Ierusalem. I taua po ra, “kua tu maira te Atua i vaitata iaia, kua tuatua maira, E akamaroiroi, e Paulo: mei taau i akakite i te tuatua noku i Ierusalem nei, e akakite katoa oki koe i Roma

e tika’i.” (Anga. 23:11) Kua rave rai a Paulo i te reira.

¹⁹ Kua ako matakore kore atura a Paulo i “te au aposetolo mamaata,” tei tauta i te akakino i te putuputuanga i Korinetia. (2 Kori. 11:5; 12:11) Kua rauka iaia i te akapapu i tona taoonga apotetoro—te tapekaia anga, papa anga, au tere kino, au turanga ngata, mate pongi, kaki vai, kare e moe ana i te po, e tona manamanata maata no te au taeake irinaki. (*E tataua ia 2 Korinetia 11:23-28.*) E rekoti meitaki tikai no te akarongo e te tu maroiroi—e au akapapu anga no te maroiroi tei orongaia mai e te Atua!

²⁰ Kare te au Kerititiano pouroa e na roto ana i te takinokinoanga pakari. Inara, ka anoanoia te katoatoa i te tu matakore kore kia akakoromaki i te au akaaoanga o te oraanga. Ei akatutuanga: Kua piri ana tetai tangata mapu i Paratiri ki roto i tetai pupu kino. Muri ake te apiianga i te Pipiria, kua kite mai aia e ka anoanoia aia kia tau, inara me ka akaruke tetai i te pupu kino ka tamateia aia. Kua pure aia e kua taangaanga i te au irava ei akaari ki te arataki i te tumu kare aia e noo ki roto i te pupu kino. Kua akatikaia aia kia aere, e kua riro mai aia ei papuritia.

²¹ Anoanoia ra te maroiroi kia tutu aere i te tuatua meitaki. Ka anoano te au mapu Kerititiano i teia tu me ka akono tamou ratou i te tu tiratiratu i te apii. Ka umumuia te tu maroiroi kia pati i tetai taime mei te angaanga moni kia tae ki te au tuanga ravarai o te uruoanga. E e maata ua atu rai te au akaraanga. Noatu eaa te akaaoanga ka aro atu tatou, ka akarongo mai a Iehova i ta tatou “pure akarongo.” (Iako. 5:15) Papu tikai e ka oronga mai aia i tona vaerua tapu ‘kia matutu e kia maroiroi ratou!’

¹⁷. Eaa a Iesu i raurau ei i tana au pipi kia “maroiroi,” e eaa tatou ka anoanoia ai kia maroiroi?

¹⁸, ¹⁹. Eaa te akapapu anga no te akarongo e te maroiroi ta te apotetoro ko Paulo i akaari mai?

²⁰, ²¹. (a) Oronga mai i tetai akaraanga te akaari maira e kia maroiroi ua rai tatou. (e) Eaa te au turanga ka anoanoia tatou kia akaari i te tu maroiroi, e eaa te papu ra ia tatou?

E tu
te ka Poitini i to
Tatou Manako

Vareae

Kua tupu te reira kia Napoleon Bonaparte, Julius Caesar, e te Tangata Maata ko Alexander. Noatu to ratou mana e te kaka, kua akatupu teia au tane i tetai tu ki roto i to ratou ngakau tei poitini i to ratou manako. Kua vareae ratou i tetai e tetai.

“Kua vareae a Napoleon ia Kaisara, kua vareae a Kaisara ia Alexander [te Tangata Maata], e kua vareae a Alexander ia Hercules, tei kare rava i ora ana,” i tata ei te tangata kimi kite o Peritane ko Bertrand Russell. Ka tupu te vareae ki tetai ua atu, noatu te maata o tana au apinga nui, tona au tu meitaki, e te puapinga o tona oraanga.

Ko te vareae, e manako kino i tetai ke no ta ratou au apinga, oraanga puapinga e te meitaki, e te vai atura. Kua akamarama mai tetai taiku anga e i roto i te Pipiria, ka inangaro te tangata vareae i tetai taime kia puapinga atu aia i tetai ke, tetai taime ra ka inangaro te reira tangata kia kore tetai ke e tu i tana i rauka mai. Kare aia e reka i ta tetai ke i rauka mai, ka inangaro aia i te rave mai i te reira mei ia ratou.

E mea tau kia akara meitaki tatou e akapeea te vareae me tupu i roto ia tatou, e te au kino ka tupu mai. E ka anoano tikaiia tatou kia kite i te au takalinga ta tatou ka rave kia kore te vaerae e akatere i to tatou oraanga.

E TU TE KA AKATUPU I TE VAREAE

I te mea e tu “vareae” to te tangata apa, e tu keke te au mea te ka akatupu e ka akaketaketa i teia inangaro. (Iako. 4:5) Kua akataka mai te apotetoro ko Paulo i tetai o teia, na te tata anga e: “Eiaa tatou e akateitei puapinga kore ua, i te akaongo-

ongo anga tetai ki tetai, e te vareae anga tetai ki tetai.” (Gala. 5:26) Ka akamaata atu te manako akarere i to tatou tu vareae. Kua kite mai tetai nga Kerititiano ko Cristina raua ko José* i teia.

Kua akakite mai tetai painia tamou ko Cristina e: “E akara putuputu ana au i tetai ke ma te vareae. E akaaite ana au i ta ratou i rauka mai ki tei kare i rauka mai iaku.” Tetai atianga, te kaikai kapiti ra a Cristina e tetai nga tokorua e tikaanga ngateitei to raua i te tavini i roto i te angaanga tutaka. Kua kite aia e aiteite to raua mataiti ko tana tane ko Eric ki te akaere tutaka e tana vaine, e e aiteite ta ratou tuanga angaanga i mua ana, kua tuatua a Cristina e: “E tangata pakari katoa taku tane! Akapeea korua i o ei ki roto i te angaanga tutaka e kare maua i o atu?” Kua riro te tu vareae, tei akakeuia e te tu akarere kia kore aia e kite i te angaanga meitaki ta raua ko tana tane e rave ra, e kare aia e mareka ana i to raua oraanga.

Kua inangaro a José i te tavini ei tavini orometua i roto i te putuputuanga. No tei kare aia i ikiia e kua ikiia tetai pae, kua vareae aia ia ratou, e kua akamoupuu atu i te taeake tauturu o te pupu aronga pakari. “Kua akatupu te vareae iaku kia riri i teia taeake e te manako tarevake i tona akakoroanga,” i akakite ei a José. “Me akatereia tou

* Kua tauia te au ingoa.

oraanga e te vareae, ka manako ua koe ia koe uo-
rai e kare koe e manako meitaki.”

AU AKARAANGA TUATUA TAPU E APII MAIRA IA TATOU

Maata te au akaraanga akamatakite anga i roto i
te Pipiria. (1 Kori. 10:11) Te akaari maira tetai e aka-
peea me tupu te vaerae e akapeea te reira te poitini
anga i te aronga tei akatika i te reira kia akatere ia
ratou.

Ei akatauanga, kua riri te tamaiti mua a Adamu
e Eva ko Kaina, te ariki anga a Iehova i ta Abela
atinga e kare i ariki ana i tana. Ka rauka ia Kaina
i te akameitaki mai i teia turanga, inara kua aka-
poiriia tona manako e te vareae e kua tamate aia i
tona teina. (Gene. 4:4-8) No reira te Pipiria i tuatua
ai ia Kaina e no te “vaerua kino” aia, no Satani!
—1 Ioa. 3:12.

Kua vareae te tai ngauru tuakana o Iosepha iaia
no tona pirianga takake ki to ratou metua tane. Kua
kino atu to ratou tu makitakita ia Iosepha te aka-

kite anga aia i tana au moemoea totou kia
ratou. Kua inangaro ratou i te tamate iaia.
I te openga, kua oko atu ratou iaia ei tui-
kaa e kua akavare i to ratou metua tane
kia irinaki e kua mate a Iosepha. (Gene.
37:4-11, 23-28, 31-33) I te au mataiti i muri
mai, kua akakite ratou i ta ratou ara i rave,
te karanga anga ki tetai e tetai e: “Kua ara
tatou i to tatou teina ra; kua kite oki tatou
i te mamae o tona ngakau, ka kaku mai ei
aia kia tatou ra, e kare tatou i akarongo
atu.”—Gene. 42:21; 50:15-19.

No runga ia Kora, Datana, e Abirama,
kua tupu mai te vareae te akaaiteanga
ratou i ta ratou tuanga angaanga ki ta
Mose raua ko Aaron. Kua akaapa ratou
ia Mose no te ‘akariro anga iaia uorai
ei ariki’ e te akateiteianga iaia i runga
ake i tetai ke. (Nume. 16:13) E pikikaa
teia akaapaanga. (Nume. 11:14, 15) Na Ie-
hova i iki ia Mose. Inara kua vareae teia
aronga meameaau i te taonga o Mose. I
te openga, kua takoreia ratou e Iehova no
te vareae.—Sala. 106:16, 17.

Kua kite te Ariki ko Solomona i te kino ta te vare-
ae ka akatupu. Kua tauta tetai vaine kua mate tana
pepe anau ou, i te akavare i tona oa e kua mate tana
pepe. Te tuatau o te akavaanga, kua ariki katoa te
vaine pikikaa e kia tamateia te pepe ora. Inara, kua
akapapu a Solomona e kia orongaia te tamaiti ki
tona metua vaine tikai.—1 Ari. 3:16-27.

E kino tikai ta te vareae ka akatupu mai. Te aka-
ari maira te au akaraanga Tuatua Tapu i mua atu e
ka akatupu te reira i te tu makitakita, tu tika kore,
e te ta tangata. E i roto i teia au akaraanga kare te
aronga i vareaeia i rave ana i tetai mea tarevake. Ka
rauка ainei ia tatou kia akapapu e kare te tu vare-
ae e akatere i to tatou oraanga? Eaa te au ravenga
kia takore atu tatou i te tu vareae?

AU RAVENGA RIRINUI!

Akatupu i te aroa e te aroa taeake. Kua ako atu
te apotetoro ko Petero i te au Kerititiano e: ‘E te-
nana kua tamā kotou i to kotou au vaerua i te aka-
rongo anga i te tuatua-mou i te vaerua ra, e kua
tae i te aroa taeake pikikaa kore ra, kia aroa maata

kotou ia kotou uaorai ma te ngakau kino-kino kore.' (1 Pete. 1:22) Eaa ra te aroa? Kua tata te apotetoro ko Paulo e: "E akakoromaki anga roa to te aroa, e te takingameitaki; kare te aroa e vareae, kare te aroa e akamaata, kare oki e akatietie, Kare e rave i te mea tau kore, kare e kimi i te meitaki nona uaorai." (1 Kori. 13:4, 5) Kare ainei me akatupuia taua tu aroa no tetai ke i roto i to tatou ngakau, ka kopaeia te tu vareae? (1 Pete. 2:1) Kare a Ionatana i vareae ana ia Davida, 'kua aroa ra aia iaia mei tona uaorai' kopapa.—1 Samu. 18:1.

Taokotai ki te iti tangata o te Atua. Kua vareae te tangata tei tata ia Salamo 73 i te aronga kino e mataora ra i te oraanga puapinga kare e manamanata. Inara, kua autu aia i tona tu vareae na te aere anga ki "te ngai-tapu a te Atua ra." (Sala. 73:3-5, 17) Kua tauturuia te tata taramo te taokotai anga aia ki te aronga akamori kia kite i tana au akameitakianga no te 'akavai-tata anga ki te Atua.' (Sala. 73:28) Ka tupu katoa te reira kia tatou me taokotai putu-putu tatou ki te au taeake irinaki i te au uipaanga Kerititiano.

Kia rave i te meitaki. Muri ake te kiteanga e kua tupu te riri e te vareae kia Kaina, kua akakite te Atua kiaia e: 'E rave i te mea meitaki.' (Gene. 4:7) Eaa te aiteanga no te au Kerititiano kia 'rave i te mea meitaki'? Te akakite maira a Iesu e 'e anoano atu tatou i to tatou Atua ia Iehova ma to tatou ngakau katoa, e to tatou vaerua katoa, e to tatou manako katoa e kia aroa atu i to tatou tangata tupu mei ia tatou uaorai.' (Mata. 22:37-39) Ka riro te tu merengoanga mei te tavini ua anga ia Iehova e te tauturu anga i tetai ke ei ravenga i te kopae atu i te tu vareae. Tetai mataara meitaki i te tavini i te Atua e to tatou tangata tupu e kia rauka 'te meitaki o Iehova,' kia piri atu ki te tutuanga i te Patireia e te akariro anga i te tangata ei pipi.—Mase. 10:22.

'Kia rekareka e te aronga e rekareka ra.' (Roma 12:15) Kua rekareka a Iesu te puapinga anga tana au pipi, e kua akakite aia kia ratou e ka maata atu ta ratou ka rave i roto i te angaanga tutuanga i tana.

'Kia rekareka e te aronga e rekareka ra'

(Luka 10:17, 21; Ioa. 14:12) Te taokotaiia nei tatou ei au tavini no Iehova; no reira me puapingaia tetai ia tatou, e akameitakianga te reira no te katoatoa. (1 Kori. 12:25, 26) Kare ainei tatou e rekareka me maata atu te apainga a tetai ke, e kare e vareae atu ia ratou?

NGATA I TE AKATERE!

Ka ngata ua rai ia tatou i te akatere i te tu vareae. Kua akakite mai a Cristina e: "Te pakari nei rai toku tu vareae. Noatu e te rikarika nei au i te reira, te vai nei rai taua tu ra, e ka patoi ua rai au i te reira." E ngata katoa ana ia José i te akatere i taua tu ra. "Kua tauturu mai a Iehova iaku kia ariki i te au tu meitaki o te taeake tauturu o te pupu aronga pakari," i tuatua mai ei aia. "Kua riro te pirianga meitaki ki te Atua ei mea puapinga tikai."

Ko te vareae tetai o "te au angaanga a te kopapa," ta te au Kerititiano e tauta ra i te kopae. (Gala. 5: 19-21) Me kare tatou e akatika i te tu vareae kia akatere ia tatou, ka mataora atu tatou e ka akamareka tatou i to tatou Metua i te rangi, ko Iehova.

PARURU I TE TU PAPU O TE PUTUPUTUANGA

*“Ei ia kotou katoa
te aroa ua o to tatou
Atu ra o Iesu Mesia.”*

—PHILI. 4:23.

**AKAPEEA TATOU ME AKATUPU
I TE TU MEITAKI I ROTO
I TE PUTUPUTUANGA . . .**

---

me kapiti ki to tatou au taeake?

---

me maroiroi tatou i roto i te anga-
anga orometua?

---

me akakite i te tarevake kino nei
raveia?

EARONGA putaua te au Kerititiano i Philipi i te anere mataiti mua. Inara, e aronga oronga ua ratou e e akaari ana ratou i te aroa maata ki to ratou au taeake irinaki. (Phili. 1:3-5, 9; 4:15, 16) Te taopenga anga i tana reta akauruia kia ratou, kua tata te apotetoro ko Paulo e: “Ei ia kotou katoa te aroa ua o to tatou Atu ra o Iesu Mesia.” (Phili. 4:23) No te mea te akaari ra te au Kerititiano i Tuatira i taua tu ra, kua akakite a Iesu Karaiti kia ratou e: “Kua kite au i taau angaanga, e toou aroa, e toou takinga-meitaki, e te akarongo, e toou akakoromaki, e taau au angaanga; ko tei maata ia i tei muatangana ra.”—Apo. 2:19.

² Te akaari nei te au putuputuanga a te Au Kite o Iehova i teia tuatau i te tu papu me kore te tu papu kore. Te kite uaia ra tetai au putuputuanga no to ratou tu pumaana e te aroa. Tetai pae e turuturu maroiroi ana i te angaanga tutuanga i te Patireia e te akangateitei anga i te angaanga orometua tamou. Me akatupu tatou pouroa i te tu papu, ka taokotai te putuputuanga e ka meitaki atu te turanga pae vaerua. (1 Kori. 1:10) Inara, me akatupu tatou i te tu papu kore, kare tatou e maroiroi, e e mataora i te pae vaerua, e ka tupu te au angaanga tarevake i roto i te putuputuanga. (1 Kori. 5:1; Apo. 3:15, 16) Eaa te tu i roto i taau putuputuanga? Akapeea koe me akamaroiroi i te tu papu i roto i te putuputuanga?

AKAMAROIROI I TE TU PAPU

³ Kua imene te tata taramo e: “Ka akapaapaa au ia

1. Eaa ra te putuputuanga i Philipi e Tuatira i akameitakiia ai?
2. Eaa ta tatou ka rave ei akatupu i te tu papu i roto i ta tatou putuputuanga?
- 3, 4. Akapeea tatou me ‘akapaapaa ia Iehova i roto i te uipa anga maata’?

koe [e Iehova] i roto i te uipa anga maata ra i reira; ka akapaatu au ia koe i rotopu i te au tangata.” (Sala. 35:18) Kua akapaapa te tata taramo ia Iehova iaia e kapiti atura ki te au tavini o te Atua. E au atiangā meitaki tikai te au uipaanga a te putuputuanga i te au epetoma, e te Apīi *Punanga Tiaki*, kia akaari i to tatou tu maroiroi e te akarongo, me paupau. Penei ka ui tatou pouroa kia tatou uorai e: “Te paupau putuputu ra ainei au i roto i te au uipaanga? Te akapapa meitaki ra ainei au kia oronga i tetai au pauanga meitaki? Ei upoko no te pamiri, te tauturu ra ainei au i taku tamariki kia akapapa i tetai au pauanga i mua ake i te uipaanga e kia pau ratou i roto i ta ratou uorai tuatua?”

⁴ Kua kapiti te tata taramo ko Davida i te tu mou tikai o to tatou ngakau ki te tu e imene ana tatou. Kua na ko aia e: “Kua mou toku ngakau, e te Atua, kua mou toku ngakau; ka imene au, e e akameitaki rai au.” (Sala. 57:7) Te au imene e imeneia ana i te au uipaanga Kerititiano, e atiangā meitaki no tatou ‘kia imene e kia akameitaki’ ia Iehova ma te ngakau mou tikai. Me kare tatou i matau i tetai au imene, eaa ka kore ei e apiipii i te au imene i te tuatau o te Akamorianga a te Ngutuare i te aiai? Kia tauta tatou i te ‘imene kia Iehova i roto i to tatou oranga e kia imene akameitaki kiaia.’ –Sala. 104:33.

⁵ Tetai mataara ke ei akamaroiroi i te tu aroa i roto i te putuputuanga, kia akari tatou i te tu takinga meitaki ki to tatou au taeake e te au tuaine. I te pene opega o tana reta ki to Epera, kua kapiti atu a Paulo i teia akamaroiroi anga e: “Kia vai marie mairai te aroa taeake. Au-

5, 6. Akapeea tatou me akaari i te tu takinga meitaki e te tu oronga ki tetai ke, e eaa ta teia ka akatupu i roto i te putuputuanga?

Te akamaroiroi ra ainei koe i te tu papu na te akapapaanga i te au pauanga meitaki?

raka e akakore i te kite atu i te tangata ke ke ra.” (Ebe. 13:1, 2) Tetai mataara meitaki i te akaari i te tu takinga meitaki, kia kaikai kapiti ma te au akaere tu-taka e ta ratou au vaine me kore te au tavini tamou i roto i te putuputuanga. Akamanako katoa i te au vaine taka-ua, te au pamiri e tai rai metua, me kore tetai ke te ka puapingaia me kapiti mai i tetai taime no te kaikai me kore ki ta tatou akamorianga a te pamiri.

⁶ Kua akakite a Paulo kia Timoteo kia akamaroiroi i tetai ke “kia

Akamaroiroi i te tu papu
na te apiipii meitaki anga i ta tatou au imene

takinga-meitaki ratou, e kia apingaia ra i te angaanga meitaki ra, kia maata atu ia ia ratou kia oronga aere, kia tau i te uipa; I te akaputu marie anga i te meitaki tumu no ratou uorai a muri atu, kia rave ratou i te ora mutu kore.” (1 Timo. 6:17-19) Te akamaroiroi ra a Paulo i tona au taeake akamori kia akatupu i te tu oronga. Ka rauka ia tatou i te akaari i te tu oronga me kare e meitaki ana te turanga i te pae moni. Tetai mataara meitaki i te rave i teia, e apai i te au taeake ki te angaanga orometua e ki te au uipaanga, me ka anoanoia. Akapeea te aronga e puapingaia ai mei taua au tu takinga meitaki ra? Te akatupu ra ratou i te tu papu i roto i te putuputuanga me akaari ratou i te ngakau ariki rekareka, penei na te tauturu anga i te pae o te penitini. Pera katoa, me akapou tatou i tetai taima ki te au taeake e te au tuaine pae vaerua, kare ainei e ka mataora ratou e te inangaro nei tatou ia ratou?

Me rave tatou i te au mea meitaki ‘ki te ngutuare o te akarongo,’ e me papa ua i te oronga i te taima e te au apinga ei tauturu ia ratou, ka maata atu to tatou aroa no ratou e ka tupu te pumaana e te tu papu i roto i te putuputuanga.—Gala. 6:10.

⁷ Ka akaketaketa te tu oaoa e te tu muna i te aroa i rotopu i to tatou au taeake irinaki. (*E tatau ia Maseli 18:24.*) Kare te au oa mou e akakite aere ana i ta ratou au mea muna. Me akakite mai to tatou au taeake eaa to roto i to ratou manako e to ratou ngakau e kua papu e kare te katoatoa e kite i te reira, ka ketaketa atu te pirianga aroa tei tupu ke ana. E akatupu ua rai tatou i te aroa, e te tu takotai ei pamiri i roto i te putuputuanga na te roto anga ei oa irinakiia te akono ra i te au tuatua muna.—Mase. 20:19.

KIA MAROIROI I ROTO I TE ANGAANGA OROMETUA

⁸ Te tuatua anga ki te putuputuanga i Laodikea, kua akakite a Iesu e: “Kua kite au i taau angaanga e kare koe i anu, kare oki i maana: naringa koe i anu, e kare ia, kia maana, ko taku ia e tika. E tenana no te mea te pumaana ua na koe, kare i anu, kare oki i maana, e akapuaki atu au ia koe ki vao i taku vaa.” (Apo. 3:15, 16) Kare to Laodikea e maroiroi ana i roto i te angaanga orometua Kerititiano. E kua takino teia tu i to ratou pirianga. No reira kua ako aroa atu a Iesu ia ratou e: “Ko taku katoa e akaperepere ra, ko taku ia e ako e e pāpā oki: e tenana e akamaroiroi, e e tatarara.”—Apo. 3:19.

⁹ Kia akatupu i te tu meitaki e te papu

7. Akapeea te akono anga i te au tuatua muna a tetai ke me paruru i te tu meitaki o te putuputuanga?

8. Eaa te akoanga ki to Laodikea, e no teaa ra?

9. Akapeea to tatou tu maroiroi no te angaanga orometua te akakeuanga i te putuputuanga?

i roto i te putuputuanga, e akamanako tatou i to tatou tu maroiroi no te angaanga orometua. Kua akanooia te putuputuanga kia kimi i te au tangata mei te mamoe te tu i roto i te ngai tutuanga e kia akamaroiroi ia ratou i te pae vaerua. No reira, ka anoania tatou kia aru ia Iesu e kia maroiroi i te akariro anga i te tangata ei pipi. (Mata. 28:19, 20; Luka 4:43) Me maata atu to tatou maroiroi no te angaanga orometua, ka maata atu to tatou tu taokotai 'ei au oa rave angaanga na te Atua.' (1 Kori. 3:9) Ia tatou e kite atura i tetai ke e paruru ra i to ratou akarongo i roto i te angaanga orometua e te ariki rekareka ra i te au mea pae vaerua, ka akakeuia tatou kia inangaro e kia akangateitei atu ia ratou. E ka tupu katoa te tu taokotai o te putuputuanga me tavini tatou "ma te manako okotai" i roto i te angaanga orometua.—*E tataua ia Zephania 3:9.*

¹⁰ Ka riro ta tatou tautaanga i te akameitaki mai i ta tatou angaanga orometua ei akakeu anga meitaki ki tetai ke. Me manako maata tatou i te au tangata ka aravei tatou, e me tauta tatou i te itae i te ngakau o te aronga e akarongo maira, ka maroiroi atu tatou i te angaanga orometua. (Mata. 9:36, 37) E ka maroiroi katoa to tatou au oa. Kare a Iesu i tono ana i tana au pipi kia tutu aere ko ratou anake, mari ra kia tataki rua ratou me aere. (Luka 10:1) Kua akamaroiroi e kua tereni teia ia ratou kia akamaata atu i to ratou maroiroi no te angaanga orometua. Kare ainei tatou e ariki rekareka ana me angaanga kapiti ki te au papuritia maroiroi o te Patireia? Ka akamaroiroi e ka akakeu to ratou tu ia tatou i roto i te angaanga tutuanga.—Roma 1:12.

10. Eaa te ka tupu ki tetai ke i roto i te putuputuanga me akameitaki mai tatou i te tu o ta tatou angaanga orometua?

MATAKITE I TE URUTOE E TE RAVE I TE TAREVAKE

¹¹ Tetai au epetoma i muri mai te riro anga ratou ei iti tangata ou, kua akatupu te ngati Iseraela i te tu mareka kore e te urutoe. E kua meameaau ratou ia Iehova e tana nga komono. (Exo. 16:1, 2) Tokoititi ua te ngati Iseraela tei akaruke ia Aiphiti tei ora mai, e tei tomo atu ki roto i te Enuua Taputouia. No tana i tuatua i te tu kino o te putuputuanga o Iseraela, kare a Mose i akatikaia ana kia tomo atu ki taua enua ra! (Deu. 32:48-52) Eaa ta tatou ka rave i teia tuatau kia kopae atu i te tu papu kore?

¹² Kia matakite tatou kia kore e akatupu i te urutoe. Ka tauturu te tu akaaka e te tu akangateitei no te aronga mana kia kopae tatou i teia tu. E kia akamanako katoa tatou i te aronga ka piri atu tatou. Ka tupu te kino me iki tatou i te tamataoraanga tau kore, e me maata to tatou taime ki te au oa angaanga e te au oa apii kare e akono ana i te au kaveinga tuatua tika. E mea meitaki kia kotinga i to tatou kapitianga ki te aronga manako papu kore e tei irinaki ia ratou uarai.—Mase. 13:20.

¹³ Ka arataki atu te urutoe ki tetai atu au kino i te pae vaerua. Ei akaraanga, ka takino te urutoe i te tu au e te tu taokotai o te putuputuanga. Tei maata atu, ka mamae te au taeake irinaki me akaapia ratou e ka akatupu katoa i te ara kino no te pikikaa e te akakino. (Levi. 19:16; 1 Kori. 5:11) Tetai aronga urutoe i roto i te putuputuanga i te anere mataiti mua kua 'akavaavaa i te au tutara, e kua

11. Eaa te tu ta tetai ngati Iseraela i to Mose tuatau i akatupu, e eaa tei tupu kia ratou?

12. Eaa te ka tauturu ia tatou kia kore e akatupu i te urutoe?

13. Ka arataki atu te urutoe anga ki teea au kino i te pae vaerua i roto i te putuputuanga?

akakino i te aronga taoonga.’ (Iuda 8, 16) Kare te Atua i mareka ana i te urutoeia anga te au tane tau i roto i te putuputuanga.

¹⁴ Akapeea me kite tatou e te rave poiri ra tetai taeake i te ara kino, penei kua kona i te kava, te akara ra i te ravenga ainga viivii, me kore e oraanga tau kore tona? (Ephe. 5:11, 12) Me akatika ua tatou i te ara kino e raveia ra, ka akaatea a Iehova i tona vaerua tapu e ka takinoia te au i roto i te putuputuanga. (Gala. 5:19-23) Mei te au Kerititiano mua i Korinetia tei akaatea i te au tu kino, kia akaatea katoaia te au tu kino i teia tuatau kia vai te tu meitaki e te papu i roto i te putuputuanga. Eaa taau ka rave kia vai te au i roto i te putuputuanga?

¹⁵ Mei tei taikuia i mua atu ana, e mea puapinga kia akono i te au mea muna me akakite tikai mai tetai ke eaa to roto i to ratou manako e to ratou ngakau. E tarevake tikai te akakite aere i te tuatua muna a tetai ke! Me kua raveia tetai ara kino, kia akakiteia atu te reira ki te aronga pakari o te putuputuanga. No te mea na ratou oki taua apainga ra kia akono i te manamanata. (*E tataua ia Levitiku 5:1.*) No reira, me kite tatou e kua rave tetai taeake me kore tuaine i te tarevake, e akamaroiroi tatou iaia kia aravei i te aronga pakari e kia pati i ta ratou tauturu. (Iako. 5:13-15) Me kare aia i akakite ake i te reira, na tatou e akakite i te tarevake.

¹⁶ E ngai tinamou pae vaerua te putuputuanga Kerititiano, e ka paruru tatou i

---

14, 15. (a) Eaa te kino ka tupu ki te putuputuanga katoa me akatikaia te tarevake kia tupu? (e) Eaa ta tatou ka rave me kite tatou e te rave poiri ra tetai taeake i te ara kino?

16. Akapeea me akakite tatou i te tarevake tei raveia ei paruru i te putuputuanga?

te reira na te akakite anga i te tarevake kino tei raveia. Me tauturu te aronga pakari i tei rave i te tarevake kia tataara e kia ariki i te akoanga, kare aia e takino i te putuputuanga. Akapeea me kare aia e tataara e kare e ariki i te akoanga aroa a te aronga pakari? Ka akaatea aia mei te putuputuanga e ka akakoreia te akakeuanga kino, e ka paruruia te tu meitaki o te putuputuanga. (*E tataua ia 1 Korinetia 5:5.*) Ae, ka umuumuia tatou tataki tai kia akakite i te tika, turuturu i te pupu aronga pakari, e kia paruru i te turanga o te au taeake irinaki e te putuputuanga.

AKAMAROIROI I

“TE TAOKOTAIANGA A TE VAERUA”

¹⁷ Na te ‘mou piri tikai anga i ta te au aposetolo i apii,’ kua tauturu te au pipi mua a Iesu kia akatupuia te tu taokotai i roto i te putuputuanga. (Anga. 2:42) Kua akaperepere ratou i te akoanga Tuatua Tapu e te aratakianga a te aronga pakari. No te mea te aru rotai ra te aronga pakari i teia tuatau i te tavini akono meitaki e te pakari, kua akamaroiroi e kua tauturuia te putuputuanga katoa kia vai taokotai. (1 Kori. 1:10) Me akarongo tatou ki te ikuikuanga a te Pipiria mei te akaerenga a Iehova e me aru i te aratakianga a te aronga pakari, e akapapu anga te reira e te tauta ra tatou ‘kia vai rai te taokotaianga a te vaerua i te ruru o te au.’—Ephe. 4:3.

¹⁸ No reira, kia tauta pakari tatou i te paruru i te tu meitaki e te papu o te putuputuanga. Me akapera tatou, e akapapuanga e ‘tei ia tatou katoa te aroa ua o to tatou Atua ra o Iesu Mesia.’—Phili. 4:23.

17, 18. Eaa te ka tauturu ia tatou ‘kia vai rai te taokotaianga a te vaerua’?

*Ngata i te akapapu ki tetai tangata
mana ririnui e e kino tikai tona tu
e ka anoanoia aia kia tauui. Ka aravei
ainei koe iaia me kua kite koe
e kua tamate aia i tetai tangata ei
uuna i tana kino i rave?*

N A T A N A

Tei Turuturu Tiratiratu i te Akamorianga Ma

Kua akaturi te ariki o Iseraela i taito ko Davida kia Bate-seba, e kua nui aia. Ei uuna i ta raua ara, kua parani a Davida kia tamateia tana tane e kua rave ia Bate-seba ei vaine nana. No tetai au mara, kua rave ua a Davida i tana au angaanga ei ariki e kua uuna i tana tarevake. Inara, kare a Iehova i akangaropoina ana i te ara a te ariki. Kua tono atu aia i tana peroveta ko Natana kia aravei ia Davida.

E angaanga ngata tikai teia. Akamanako ana e ko koe a Natana. No tona tu tiratiratu kia Iehova e te aru ngaueue kore anga i te au turanga o te Atua, i akakeuia ai a Natana kia akamaara kia Davida i tana au ara. Akapeea te peroveta me rave e me akapapu i teia ki te Ariki ko Davida e ka anoanoia aia kia tatarara?

PUAPII MARU

Eaa ka kore ei e tatau ia 2 Samuela 12:1-25 no tetai nga miniti ua? Akamanako ana ko Natana koe e te akakite ra kia Davida i teia tua e: "Toko rua puke tangata i te oire okotai: e taoiau tetai, e ao tetai. E manganui ua atura ta taua tangata taoiau ra mamoe e te puakatoro: Kareka taua tangata ao ra kare ana, mari ra tetai punua mamoe iti e ua, i okoia e ia, e kua angaiia: e tupu katoa atura ma ia katoa, e tana au tamariki; okotai rai oki a raua kai, okotai oki kapu kia inu, e moe ki roto i tona keke, riro atura mei te tamaine te tu.

Kua tapae maira tetai tangata aere ki o taua tangata taoiau ra, kua akaperepere atura aia i tana uorai au mamoe, e tana uorai au puakatoro, ka tao ei na taua tangata i aere mai kiaia ra; kua rave iora ra i ta taua tangata ao ra punua mamoe; kua ta'u iora na taua tangata i aere mai kiaia ra."—2 Samu. 12:1-4.

Kua irinaki a Davida—tei riro ana ei tiaki mamoe—e e tua tika tikai teia. Kua akakite mai tetai tangata akamarama e: "Penei, kua matau a Natana i te aere kiaia i te pati tauturu no te aronga tei takinoia, e kua manako a Davida e ko te tumu teia i aere mai ei aia i teiane." Noatu e tika te reira, kia tiratiratu a Natana ki te Atua e kia ngakau toa kia rauka iaia i te tuatua atu ki te ariki. Kua riri tikai a Davida i te tua a Natana. "Te ora rā Iehova, ko te tangata i pera ra, e tau tikai iaia te mate"! i tuatua ai aia. E oti kua akakite tika atu a Natana e: "Ko koe rai taua tangata ra!"—2 Samu. 12:5-7.

Akamanako ana i te tumu i akakite ei a Natana i te manamanata na roto i teia tu. Kare i te mea mama no tetai tangata tei matemate i te inangaro i tetai ke kia manako meitaki i tona turanga. Maata ia tatou e kimi kotoe ana i te akatika ia tatou uorai me akakiteia mai to tatou tarevake. Inara kua akakeu te akatutuanga a Natana ia Davida kia tuatua ma te kore e kite e te akaapa ra aia i tana uorai i rave. Kua kite meitaki te ariki e e kino tikai taua tu ra ta Natana i akataka mai. Inara, no muri ua ake i akaapa ei a Davida i te reira tu, i akakite ei a Natana e no runga taua tua ra i te ariki. I kite mai ei a Davida i te kino o tana ara. Kua tauturu teia iaia kia akamanako meitaki e kia ariki i te akoanga. Kua kite aia e kua "akavaavaa" aia ia Iehova no tona pirianga kia Bate-seba, e kua ariki aia i te akoanga tei tau kiaia. —2 Samu. 12:9-14; Sala. 51, tataanga i runga ake.

Eaa ta tatou i apii mai mei teia? Te akakoroanga o tetai puapii Pipiria kia tauturu i te aronga e akarongo maira kia marama i te mea tika. Kua akangateitei a Natana ia Davida e kua tuatua maru atu kiaia. Kua kite a Natana e e inangaro to Davida i te tuatua tika e te tu tika. Na roto i tana akatutuanga, kua rauka i te peroveta i te akakeu i teia au tu o te Atua i roto ia Davida. Ka rauka

katoa ia tatou i te tauturu i te aronga ngakau tika kia marama i te manako o Iehova. Akapeea ra? Na te akakeu anga ia ratou kia akamanako eaa te mea tika, kia kore e manako e te akakite atu nei tatou kia ratou eaa ta ratou ka rave. Ka akari tatou i to te Pipiria manako no runga i te mea tika e te mea tarevake, kare i to tatou uorai manako.

Tei maata atu, na te tu tiratiratu ki te Atua i tauturu ia Natana kia ako atu i te ariki mana ririnui. (2 Samu. 12:1) Ka oronga mai taua tu tiratiratu i te tu ngakau toa kia tatou kia paruru i te au kaveinga tuatua tika a Iehova.

TEI TURUTURU I TE AKAMORIANGA MA

Kua riro ana a Davida raua ko Natana ei nga oa meitaki, e kua tapa a Davida i te ingoa o Natana ki runga i tetai o tana tamaiti. (1 Para. 3:1, 5) Te taime mua i taikuia ai a Natana i roto i te Pipiria, ko raua ko Davida. Inangaro raua roa ai ia Iehova. Kua irinaki tikai te ariki i to Natana tu manako tau, no te mea kua akakite aia ki te peroveta i tona inangaro kia akatu i tetai iero no Iehova. "Ka akara ana," i tuatua ai a Davida, "te noo nei au i roto i te are arezi, kareka te aruna a te Atua, te vai nei i roto i te paruru. E kua karanga aturā Natana ki te ariki, E aere, e rave i ta toou ngakau i anoano ra; tei ia koe oki a Iehova."—2 Samu. 7: 2, 3.

Ei tangata akamori akarongo mou no Iehova, kua turuturu maroiroi a Natana i ta Davida parani kia akatu i te iero mua no te akamorianga ma i te enua nei. I taua atianga ra, kua tuatua a Natana i tona uorai manako kare i to Iehova. Taua po ra, kua ikuiku te Atua i tana peroveta kia akakite i tetai karere ke ki te ariki: Kare a Davida e akatu i te iero o Iehova. Na tetai tamaiti a Davida e rave i te reira. Inara, kua akakite a Natana e te papau ra te Atua i tetai koreromotu kia Davida e "ka mou [tona terono] e tuatau ua atu."—2 Samu. 7:4-16.

Kare to Natana manako i rotai ana ki to te Atua anoano no te akatu anga i te iero. Inara, kare teia peroveta akaaka i kopekope ana, mari ra kua ariki aia i to Iehova akakoroanga e kua aru i te reira. E akaraanga meitaki tikai teia no tatou

kia aru me akatikatika mai te Atua ia tatou! Kua akaari mai te au angaanga a Natana ei peroveta e te mareka ra te Atua iaia. Ae, kua akaue a Iehova ia Natana e Gada te tangata akara, kia tauturu ia Davida kia akanoonoo e 4,000 aronga akatangi imene i roto i te iero.—1 Para. 23:1-5; 2 Para. 29:25.

TEI PARURU I TE TAOONGA ARIKI

Kua kite a Natana e ka riro mai a Solomona ei ariki i muri ake ia Davida. No reira kua rave viviki a Natana i tetai mea te tauta anga a Adonia i te rave i te terono te tuatau e ruaine atura a Davida. Kua akaari akaou a Natana i te tu maru e te tu tiratiratu. Mea mua, kua raurau aia ia Bate-seba kia akamaara kia Davida no tana i taputou kia akariro i ta raua tamaiti ko Solomona ei ariki. E oti kua aravei atu a Natana i te ariki i te ui me kua iki rai a Davida ia Adonia kia mono iaia ei ariki. Te kite anga aia i te kino o te turanga, kua ikuiku te ariki ia Natana e tetai atu au tavini tiratiratu kia akatainu ia Solomona e kia akakite aere e koia te ariki. Kare ta Adonia parani i tupu ana.—1 Ari. 1:5-53.

TANGATA TUATUA ENUA AKAACA

Kua ariki rai te au tangata e na Natana raua ko Gada i tata ia 1 Samuela pene 25 ki te 31, pera katoa ia 2 Samuela. No runga i te au tuatua enua akauruia tei rekotiia i roto i taua au puka ra, te akakiteia maira e: “E te au angaanga a te ariki ra a Davida, ko mua e ko muri, i na, kua tataia ia i roto i te tuatua a te akara ra a Samuela, i roto oki i te tuatua a Natana peroveta, e i roto i te tuatua a te akara ra a Gada.” (1 Para. 29:29) Kua kite katoaia mai e na Natana i tata i ‘te tuatua a Solomona.’ (2 Para. 9:29) Te aiteanga kua tavini atu rai a Natana i roto i te paepae o te ariki i muri ake te mate anga a Davida.

Ta tatou i kite mai no runga ia Natana penei nana uaorai i tata i te reira. Maata rai ta tatou i kite mai no runga iaia noatu kare aia i tata mai i te reira. Papu e e tangata tuatua enua akaaka a Natana. Kare aia e inangaro ana kia rongonui tona ingoa. Kua karanga tetai tikitinari Pipiria e, “kare e tuatua no runga iaia e tona kopu tangata.”

Ei paruru i te taoonga ariki, kua tuatua maru atu a Natana kia Bate-seba

Kare tatou i kite i to Natana papaanga tupuna me kore tona uaorai oraanga.

AKAKEUIA KIA TIRATIRATU KIA IEHOVA

Mei ta tatou i kite mai no runga ia Natana mei te au Tuatua Tapu, taka ua ra e e tangata akaaka aia e te maroiroi i te paruru i te au akanoonoo-anga a te Atua. Kua oronga te Atua ko Iehova i te au apainga maata kiaia. E akamanako oonu i to Natana au tu, mei te tu tiratiratu ki te Atua e te inangaro i ta te Atua au umuumuanga. Tauta i te aru i taua au tu ra.

Papu e kare koe e kapikiia mai kia ako atu i te au ariki akaturi me kore kia arai i tetai e parani ra kia riro mai ei tutara. Inara, ka tauturu mai te Atua ia koe kia tiratiratu koe kiaia, e kia turuturu koe i tona au turanga tuatua tika. Ka rauka katoa ia koe te tu ngakau toa, te tu maru ei puapui no te tuatua mou e ei paruru i te akamorianga ma.

KA MATAORA TE PAMIRI KARE TETA I TE KITE

*'Eaa oki koe e kite ei e,
kare to tokorua e ora
ia koe?'*—1 KORI. 7:16.

KITE AINEI KOE TE PAUANGA?

Eaa ta te aronga irinaki ka rave ei akatupu i te au i roto i te pamiri kare tetai i te Kite?

Akapeea tetai Kerititiano me tauturu i te au mema pamiri kia ariki mai i te akamorianga mou?

Eaa ta tetai ke ka rave ei tauturu i te au taeake irinaki i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite?

ITETA atiangā te tono anga a Iesu i tana au apotetoro, kua akakite aia e: “E tutu aere kotou, na ko atu, Te vaitata mai nei te basileia o te ao.” (Mata. 10:1, 7) Ka oronga mai teia tuatua meitaki i te au e te mataora ki te aronga tei ariki rekareka i te reira. Inara, kua akamatakite a Iesu i tana au apotetoro e ka patoi mai te manganui i ta ratou angaanga tutuanga i te Patireia. (Mata. 10:16-23) Tetai tu patoianga pakari te ka tupu mai, me kopae te au mema pamiri i te karere o te Patireia.—*E tataua ia Mataio 10:34-36.*

² Ko te aiteanga ainei e kare te au pipi a Karaiti e mataora i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite? Kare! Noatu e kino te patoianga a te pamiri i tetai au taime, kare ra te reira e tupu ua ana. Pera katoa, kare te patoianga a te pamiri e tinamou ana. Tei runga te reira i te tu me ariu atu te aronga irinaki i te patoianga. Pera katoa, ka akameitaki a Iehova i te aronga tei tiratiratu kiaia, kia rekareka ua noatu te au turanga ngata. Ka mataora atu te aronga irinaki (1) me tauta ratou i te akatupu i te au i roto i te ngutuare e te (2) me tauta ratou i te tauturu i te au mema pamiri kare i te Kite kia ariki i te akamorianga mou.

AKATUPU I TE AU I ROTO I TE NGUTUARE

³ E tupu ei te tuatua tika i roto i te pamiri, e mea puapinga kia au i roto i te ngutuare. (*E tataua ia Iakobo 3:18.*) Noatu kare te pamiri i taokotai mai ake ki te akamorianga mou, ka tauta te Kerititiano i te akatupu i te au i roto i te ngutuare. Akapeea aia me rave i teia?

1. Eaa te ka tupu mai ki te pamiri me ariki tetai i te karere o te Patireia?
2. Eaa ra te au Kerititiano ka mataora ai i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite?
3. Eaa ra tetai Kerititiano ka akatupu ei i te au i roto i te pamiri kare tetai i te Kite?

⁴ E akono tamou te au Kerititiano i te ngakau maru. E rauka mai ei teia, ka umu-umuia te pure ngakau tae te ka oronga mai kia tatou i “te au o te Atua.” (Phili. 4: 6, 7) Ka tupu mai te mataora e te au na te apiianga no runga ia Iehova e kia aru i te au kaveinga Tuatua Tapu no te ora-anga. (Isa. 54:13) Puapinga katoa kia o atu ki roto i te au uipaanga putuputuanga e kia rave maroiroi i te angaanga tutu-anga me ka inangaro tatou i te au e te mataora. Ka rauka i te aronga irinaki kia piri atu ki te au angaanga Keriti- tiano noatu kare tetai i roto i te pamiri i te Kite. Ei akaraanga, akamanako ana ia Enza,* e patoi pakari ana tana tane iaia. E aere ana aia i te tutu aere me oti mai tana au angaanga ngutuare. Kua tuatua a Enza e, “E akameitaki ua mai ana a Iehova iaku ma te au tupuanga meitaki te au taime me tauta au i te akakitekite i te tuatua mei- taki ki tetai ke.” Kua oronga mai taua au akameitakianga ra i te au, tu mareka, e te mataora.

⁵ Anoanoia tatou kia tauta pakari i te akatupu i te au ki te au mema pamiri kare i te Kite. Ka ngata teia no te mea ta ratou e inangaro ra kia rave tatou i tetai au taime, kare e rotai ana ki te au kaveinga Pipiria. Penei ka riri tetai au mema pamiri kare i te Kite i to tatou tu tiratiratu ki te au kaveinga tika, me rave ua rai tatou i te reira ka tupu mai te au. Tika rai, ka tauta tatou i te aru i ta te pamiri me kare te reira e patoi ana i te au kaveinga Pipiria. Na roto i teia tu, kare e manamanata e tupu mai. (*E tatau ia Maseli 16:7.*) Me tupu mai te manamanata, puapinga tikai i te akara i te akoanga Tuatua Tapu i roto i te au puka a

---

* Kua tauuia te au ingoa.

4. Akapeea te au Kerititiano me akono tamou i te ngakau maru?

5. Eaa te manamanata ta te aronga irinaki e aro ua ana i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite, e ka kiteaia te tauturu kiea?

te pupu tavini akono meitaki e te pakari e ta te aronga pakari.—Mase. 11:14.

⁶ E tupu ei te au i roto i te ngutuare, umu-umuia ra kia irinaki kia Iehova e kia marama i te manako o te au mema pamiri kare i te Kite. (Mase. 16:20) Ka rauka katoa i te aronga ou e apii ra i te Pipiria i te rave i teia. Penei kare tetai au tane me kore au vaine kare i te Kite e patoi ana me apii to ratou tokorua i te Pipiria. E ka akatika ratou e e mea meitaki teia no te pamiri. Ka patoi pakari mai ra tetai aronga. Kua akakite mai a Esther, e Kite aia i teia- nei, e kua “riri tikai” aia te akamataanga tana tane i te apii i te Pipiria ma te Au Kite o Iehova. “Kua pei au me kore kua tu- tungi au i tana au puka,” i nana ai. Kua akakite mai a Howard, tei patoi ana i te apii Pipiria a tana vaine i te akamata- anga e: “Maata te au tane tei matakua e kua akavareia ta ratou au vaine kia piri atu ki tetai akonoanga ke. Penei kare te tane e kite e akapeea aia me aro atu i teia tu, no reira aia i riri ei.”

⁷ Kia tauturuia te tangata apii kia kite e me patoia mai aia e tona tokorua, auraka aia e akamutu i tana apii Pipiria. Maata- anga o te taime ka akatikatika aia i te au manamanata na te akaari anga i te tu maru e te tu akangateitei no tona tokorua kare i te Kite. (1 Pete. 3:15) Kua akakite mai a Howard e, “Rekareka tikai au e e vaine maru taku e kare aia i riri mai ana!” Kua akamarama mai tana vaine e: “Kua maro mai a Howard kia akamutu au i te apii i te Pipiria. Kua karanga mai aia e kua nenevaia au. Kare au i taumaro atu ana, kua karanga ra au e e tika rai paa tana, e kua akakite katoa au kiaia e kare au i kite e akapeea ratou te takino anga i toku ma- nako. No reira kua pati au iaia kia tatau i te puka e apii ra au. Kua tatau e kua ariki

---

6, 7. (a) Eaa tetai aronga ka patoi ei i te au mema tei akamata i te apii ma te Au Kite o Iehova? (e) Eaa ta te tangata apii Pipiria me kore tetai Kite ka rave me patoi mai te pamiri?

aia i ta te reira e akakite maira. Kua aka-keu maata teia iaia.” E meitaki kia akamaara e ka manako te au tokorua kare i te Kite e ka akarukeia mai ratou me kore ka tupu te kino me piri atu to ratou tokorua ki roto i te au angaanga Kerititiano, ka riro ra te au akapapuaanga aroa ei akakore atu i taua tu manako ra.

TAUTURU IA RATOU KIA ARIKI I TE AKAMORIANGA MOU

⁸ Kua oronga te apotetoro ko Paulo i te akoanga ki te au Kerititiano e auraka e akaruke i te tokorua kare i te Kite.* (*E tataua ia 1 Korinetia 7:12-16.*) Ka mataora tetai Kerititiano me akamaara aia e a tetai ra ka ariki mai tona tokorua i te tuatua mou. Kia matakite aia me akakite i te tuatua mou ki tona tokorua, mei tei akakiteia mai i raro ake.

⁹ Te akamanako anga i tona akarongo mua anga i te tuatua mou Pipiria, kua tuatua a Jason e, “Kua inangaro au i te akakite ki te katoatoa!” Me ariki mai te tangata apii Pipiria i te tikaanga tikai o tana i kite mei te au Tuatua Tapu, no tona mataora ka tuatua aia i te reira i te au taima ravarai. Penei ka inangaro aia kia ariki viviki mai te au mema pamiri kare i te Kite i te karere o te Patireia, inara penei kare ratou e ariki mai. Eaa te manako o te vaine a Jason? “Roiroi tikai au i te akarongo kiaia,” i karanga ai aia. Kua tuatua tetai vaine tei ariki i te tuatua mou e 18 mataiti i muri ake i tana tane e, “Inangaro au kia apii marie ua au.” Me te apii nei

* Kare a Paulo i ako mai ana e kia akaruke te au Kerititiano i to ratou tokorua me kino tikai te turanga. Na ratou uaorai te reira ikianga. Akara i te puka “*Keep Yourself in God’s Love,*” kapi 220-221.

8. Eaa te akoanga ta te apotetoro ko Paulo i akakite ki te au Kerititiano kare to ratou tokorua i te Kite?

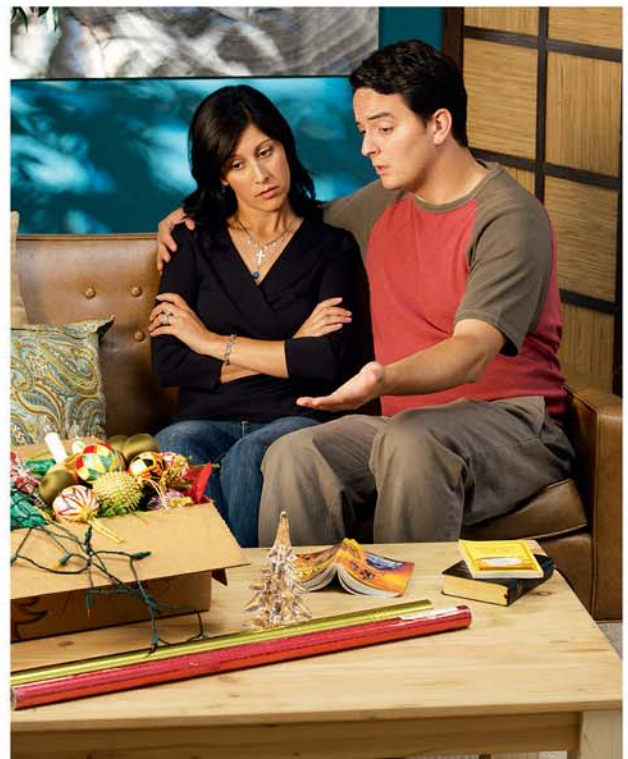
9. Me akakite i te tuatua mou Pipiria ki te au mema pamiri kare i te Kite, eaa te akamatakiteanga e anoania ra?

koe i te Pipiria ki tetai tangata kare tona tokorua e inangaro kia piri mai ki te akamorianga mou, eaa ka kore ei e apiipii iaia kia akakite i te tuatua mou ki tona tokorua ma te tu maru? Kua tuatua a Mose e: “Mei te ua e topa ra taku tuatua kia topa, e toku reo mei te au e topatapata ra; mei te ua tīāu ki runga i te ngangaere ra.” (Deu. 32:2) Meitaki atu i te akakite marie ua i te tuatua mou i to te akakite maata i te reira.

¹⁰ Kua oronga mai te apotetoro ko Paulo i te akoanga akauruia no te au vaine Kerititiano i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite. Kua tata aia e: “E kauraro marie i ta kotou au tane ra; kare tetai pae e akarongo i te tuatua ra, kia rauka mai ratou i te akono meitaki o ta ratou au vaine, auraka atu rai te tuatua; I te akara anga mai

10-12. (a) Eaa te akoanga ta te apotetoro ko Petero i akakite ki te au Kerititiano kare te tokorua i te Kite? (e) Akapeea tetai vaine apii Pipiria te aru anga i te akoanga i roto ia 1 Petero 3:1, 2?

Iki i te tuatau tau kia akamarama atu i toou irinaki

Akamanako atu i te au tokorua kare i te Kite

ratou i to kotou aerenga viivii kore i kapiti katoaia i te matakū.” (1 Pete. 3:1, 2) Ka rauka i tetai vaine i te tauturu i tana tane kia ariki mai i te akamorianga mou na te kauraro anga e te akangateitei anga iaia, noatu ka takinokinoia mai aia. E ka akono tau katoa te tane irinaki iaia uaorai na roto i te tu e inangaro ra te Atua e kia riro ei upoko aroa no te ngutuare, noatu te patoi maira tana vaine.—1 Pete. 3:7-9.

¹¹ Maata te au akaraanga o teia tuatua te akakite maira i te puapinga kia aru i ta Petero akoanga. Akamanako ana i te akaraanga o Selma. Te akamataanga aia i te apii i te Pipiria ma te Au Kite o Iehova, kare tana tane, ko Steve, i mareka mai ana. Kua akakite mai a Steve e, “Kua riri tikai au, kua vareae, e kua matakū au.” Kua akakite mai a Selma e: “Mua ake ka kite mai ei au i te tuatua mou, e oraanga taitaia tikai toku kia Steve. E viviki ua ana aia i te riri. Te apiianga au i te Pipiria, kino roa atu tona tu.” Eaa tei tauturu mai?

¹² Kua maara ia Selma tetai apiianga tana i kite no ko mai i te Kite tei apii iaia. Kua karanga a Selma e, “Tetai ra, kare au i inangaro ana i te apii i te Pipiria. Te po i mua ake, kua motoia au e Steve no te akapapu anga i tetai manako kiaia, e kua maromaroa au e kua tangi rai au iaku. Toku akakite anga ki te tuaine i tei tupu e eaa toku manako, kua pati mai aia kia tatau au ia 1 Korinetia 13:4-7. Toku tatau anga i te reira, kua manako mai au e, ‘kare rava a Steve e rave ana i teia au mea akaperepere kiaku.’ Inara kua akakeu mai te tuaine iaku kia akamanako au, na te ui mai anga e, ‘Eia o taua au tu aroa ra e akari ana koe ki taau tane?’ Kua pau atu au e, ‘Kare au e rave ana i te reira no te mea e ngata te noo atu kiaia.’ Kua tuatua maru mai te tuaine e, ‘E Selma, koai te tauta ra kia riro mai ei Kerititiano? Ko koe me ko Steve?’ Toku kite anga e te anoanoia ra au kia akatikatika i toku manako, kua pure au kia Iehova kia tauturu mai iaku kia inangaro maata atu ia Steve. Aere ua rai, kua tau mai te turanga.” E 17 mataiti i muri mai, kua ariki mai a Steve i te tuatua mou.

ME TAUTURU MAI TETAI KE

¹³ Mei te ua topata rai e tamauu ra i te one e te tauturu ra i te ua rakau kia tupu, te tauturu ra te maataanga i roto i te putu-putuanga i te au Kerititiano i roto i te au pamiri kare tetai i te Kite kia mataora. “Na te aroa o toku au taeake e te au tuaine i tauturu iaku kia vai ngaueue kore i roto i te tuatua mou,” i karanga ai a Elvina i Paratiri.

¹⁴ Ka rauka i te takinga meitaki e te inangaro o te au taeake e te au tuaine i roto i te putu-putuanga i te tau i te ngakau o te mema pamiri kare i te Kite. Kua akakite

13, 14. Akapeea tetai i roto i te putu-putuanga me tauturu i te aronga i roto i te pamiri kare tetai i te Kite?

mai tetai tane i Naiteria tei ariki i te tuatua mou e 13 mataiti i muri ake i tana vaine e: “To maua aere anga ko tetai Kite, kua kino tona apinga akaoro. Kua aere aia i te kimi i te Au Kite i roto i te oire i te pae mai, e kua oronga mai ratou i tetai ngai moe anga no maua. Kua akono ratou ia maua mei te mea e kua kite maua ia ratou mei te tamariki anga mai. Taua taime rai, kua kite mai au i te aroa Kerititiano ta taku vaine e tuatua ua ana.” Kua maara i tetai vaine i Engarani tei ariki i te tuatua mou e 18 mataiti i muri ake i tana tane e: “Kua pati mai te Au Kite ia maua kia kaikai kapiti kia ratou. E pumaana ua ana toku ngakau.”* Kua karanga tetai tane i taua enua rai tei riro mai ei Kite e: “Ka atoro mai te au taeake e te au tuaine ia maua, me kore ka pati mai kia aere atu maua ki to ratou kainga, e kua kite mai au i to ratou tu aroa. Kiteaia mai teia tu iaku i roto i te are maki e e maata te au taeake tei atoro mai iaku.” Ka rauka ainei ia koe i te akaari i taua tu inangaro ra ki te au mema pamiri kare i te Kite?

¹⁵ Tika rai, kare te au tokorua, tamariki, nga metua, me kore tetai au kopu tangata e ariki mai ana i te akamorianga mou, noatu te tu akarongo mou e te tuatua maru a te tokorua i roto i te tuatua mou i muri ake i te au mataiti. E kare tetai pae e ariki mai me kore ka patoitoi mai. (Mata. 10:35-37) Inara, me akaari te au Kerititiano i te au tu o te Atua, ka tupu mai te au mea meitaki. Kua akakite mai tetai tane kare i te Kite i mua ana e: “Me akaari te tokorua irinaki i taua au tu manea ra, kare koe i kite e eaa to roto i te manako e te ngakau o te tokorua kare i te Kite. No reira auraka e tuku i te au no runga i toou tokorua kare i te Kite.”

* Kare i tureia i roto i te au Tuatua Tapu kia kaikai kapiti ki te aronga kare i te Kite.—1 Kori. 10:27.

15, 16. Eaa te ka tauturu i te tangata irinaki kia vai tona mataora me kare te pamiri e irinaki mai?

¹⁶ Noatu kare tetai mema pamiri e ariki mai ana i te tuatua mou, ka mataora ua rai te tangata irinaki. Noatu kare tana tane i ariki mai i te karere o te Patireia i muri ake tona tauta anga e 21 mataiti, kua karanga tetai tuaine e: “Kua mataora ua rai au na te tauta anga i te akamareka ia Iehova, te vai tiratiratu anga kiaia, e te akaketaketa anga i toku turanga pae vaerua. Te akapou anga i toku taime ki te au angaanga pae vaerua—taku uaorai apii, aere anga ki te uipaanga, te angaanga tutuanga, e te tauturu anga i tetai ke i roto i te putu-putuanga—kua akapiri vaitata atu iaku kia Iehova e kua paruruia toku ngakau.” —Mase. 4:23.

AURAKA E TUKU I TE AU!

¹⁷ Me e Kerititiano akarongo mou koe i roto i te pamiri kare tetai i te Kite, auraka e tuku i te au. Kia akamaara e ‘kare a Iehova e akaruke i tona iti-tangata no tona ingoa maata.’ (1 Samu. 12:22) Tei ia koe a Iehova me piri ua rai koe kiaia. (***E tataua ia 2 Paraleipomeno 15:2.***) No reira ‘kia mataora koe ia Iehova.’ E kia ‘uri atu i to aerenga ki runga ia Iehova; e e irinaki iaia.’ (Sala. 37:4, 5) E “tamou marie tikai i te pure,” e kia irinaki e ka tauturu mai to tatou Metua aroa i te rangi ia koe kia akakoromaki ua rai i te au turanga ngata. —Roma 12:12.

¹⁸ E pati kia Iehova no tona vaerua tapu kia tauturu ia koe kia akatupu i te au i roto i te ngutuare. (Ebe. 12:14) Ae, ka rauka i te akatupu i te au turanga au te ka akakeu i te ngakau o te au mema pamiri kare i te Kite. Ka mataora koe e ka maru toou manako e te ngakau me ‘rave koe i te reira ma te akakakā anga i te Atua.’ (1 Kori. 10:31) I roto i teia au tautaanga, e pumaana tikai i te kite e te turuturu aroa maira toou au taeake e te au tuaine i roto i te putu-putuanga Kerititiano ia koe!

17, 18. Akapeea tetai Kerititiano i roto i te pamiri kare tetai i te Kite e mataora ai?

“Kua Manakoia Au e Manuiri”

Tae anga te tuaine tutu evangeria tamou ko Charlotte White ki Louisville, i Kentucky, i U.S.A., kua akara mai te tangata iaia e opara ra i tetai kiri e auira tona.

Ko te mataiti 1908 te reira, kua akara mai te tangata o te oire i te Tuaine White e opara ra i tetai apinga ou—te kiri mua e auira tona (Dawn-Mobile). “Kua tuatua te au tangata no runga i te reira,” i akakite mai ei aia, “e kua manakoia au e manuiri.”

Kua kite mai te aronga apii Pipiria, tei kapikiia te Au Kite o Iehova i taua tuatau ra, e ka anoanoia kia akakite i te au tuatua mou puapinga ta ratou i apii maroiroi mai mei te au Tuatua Tapu. E maata tei marama i te Pipiria na te apiianga i te au puka *Millennial Dawn* (te i kapikiia i muri mai e ko te *Studies in the Scriptures*). Te au Kerititiano tei inangaro e tei rauka i te aere mamao atu na roto i te au taoni, oire, e te au ngai i vao mai, kua oronga atu i teia au puka tei akatakaiia ei “Au Rima Tauturu no te Aronga Apii Pipiria” ki te aronga tei inangaro i te tataui i te reira.

I te mataiti 1908, ka rauka i te Tuaine White e tetai aronga akakitekite maroiroi i te Patireia i te oronga e ono voriumu o te puka tei vaiia ki te kakau, e \$2.92 (N.Z.). Kare ratou e oronga vave ana i te au puka *Dawn* ki te tangata, ka tata ratou na mua i te au ota, e ka oki atu—i te ra koi moni—i te oronga atu i te reira e te koi mai i te moni ei tauturu i te neneianga. Kua kopekope tetai tangata patoi no te manga moni ta te au tangata e oronga maira no te au puka!

Maara ia Malinda Keefer te tataanga i te au ota e rua anere ki te toru anere puka i te epetoma. Inara, no te maata tei inangaro i te au puka *Dawn*,

kua riro mai ei manamanata. Te tumu, e 740 kapi i roto i te ono o te voriumu! Kua akakite *Te Punanga Tiaki* e, “E rima ngauru puka, e a ngauru paunu te teiaa,” (18 kiro karama) e e “teiaa roa” no te au tuaine i te apai aere.

E rauka ai i te apai aere i te au puka *Dawn*, kua maani te Taeake ko James Cole i tetai apinga auri e nga auira tona te ka rauka i te aatu kia tamouia te kiri puka ki runga. No te kare e apai akaouia ana te au pia ki i te au puka, kua tuatua te taeake tei maani i teia apinga e: “Kare e mamae akaou ana toku pakuivi.” Kua akaari aia i teia apinga ou ki te katoatoa tei tae mai ki te uruoanga a te Aronga Apii Pipiria i te mataiti 1908 i Cincinnati, i Ohio. Kua tataia te ingoa *Dawn-Mobile* ki runga i te nga pitopito i te ope o te auri, no te mea e apainaia ana te au voriumu o te puka *Millennial Dawn* na roto i reira. Aere ua rai, mama ua no tetai i te opara aere i te kiri ki i te au puka e tai rima. Ka rauka i te akatanotano i te teitei o te kiri e te akatere i te nga auira na runga i te au mataara oneone. Muri ake i te tutuanga no te reira ra, ka rauka i te aatu i te nga auira i te nga matamata o te kiri no te oki anga ki te kainga, me aere ua, e me na runga i te rerue.

Kua rauka te ravenga no te apai i te au puka Dawn

Ka aere te Tuaine Keefer e toru me kore e a taima ki tetai tua o te ana i te apai i te au puka

Ka orongaia tetai kiri e auira tona ki te au tuaine tutu evangeria tamou, kare e tutaki. Naringa kare, ka tutaki ratou e \$3.16 (N.Z.). Kua tukatau te Tuaine Keefer, e akaariia ra i roto i te tutu, i te opara aere i te kiri tei ki i te au puka e tai rima e te apai katoa i tetai kiri puka meangiti i tetai mai rima. Kite mai anga aia i tetai aronga i tetai oire ko maina i Pennsylvania, i U.S.A., e akarongo maira, ka aere aia e toru me kore e a taima ki tetai tua o te ana i te apai i te au puka.

I te mataiti 1987 kua maani tetai tangata akarere pairere i tetai kiri e auira tona e kite putuputuia nei i te ngai akatoanga pairere e i roto i te au oire maata. Inara, no tetai anere mataiti i topa, kua rekareka te Aronga Apii Pipiria maroiroi me akara mai te au tangata ia ratou e opara aere ra i ta ratou kiri *Dawn Mobile* mei tetai ngai ki tetai i te akatotoa anga i te au tuatua mou Pipiria.